

Főoldal > ... > Az Ön Joga > Hozzáférés Az Igazságszolgáltatáshoz Környezeti Ügyekben > Az igazságszolgáltatáshoz való jog a tagállamban

Az igazságszolgáltatáshoz való jog a tagállamban

1.1. Jogrendszer – környezetvédelmi jogi jogforrások

1) A környezetvédelmi szabályozás és a személyek (természetes és jogi személyek, NGO-k – nem kormányzati szervezetek) eljárási jogainak általános ismertetése az adott nemzeti jogrendben

A környezetvédelmi szabályozás kialakítása és annak végrehajtása, a környezetvédelem tervezése és irányítása Magyarországon az állami szervek és a helyi önkormányzatok feladata. Az Országgyűlés a jogalkotás során érvényesíti a környezetvédelem érdekeit, elfogadja a Nemzeti Környezetvédelmi Programot, meghatározza a Kormány és a helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait, jóváhagyja a környezetvédelmi feladatok ellátására szolgáló forrásokat, és ellenőrzi felhasználásukat.

Az állami környezetvédelmi feladatok végrehajtását a Kormány irányítja, emellett meghatározza és összehangolja a minisztériumok és a Kormánynak közvetlenül alárendelt szervek környezetvédelmi tevékenységét.

A környezetvédelemért felelős miniszter (jelenleg az Agrárminiszter) irányítja a feladatkörébe utalt környezetvédelmi tevékenységeket és a feladat- és hatáskörébe tartozó környezetvédelmi igazgatást. A víz, mint környezeti elem védelme kapcsán megjegyzendő, hogy ezen feladatok ellátása a víz, mint környezeti elem védelméért felelős miniszter (jelenleg a Belügyminiszter) látja el.

A Miniszter által irányított környezetvédelmi igazgatás látja el a környezetvédelmi hatósági tevékenységet, így különösen a környezethasználat engedélyezését, a környezetért való közigazgatási jogi felelősség érvényesítését, a Környezeti Információs Rendszer működtetésével kapcsolatos adatkezelési, valamint tájékoztatási feladatokat, a környezeti károk elhárítására irányuló feladatok szervezését, a környezet védelmét és javítását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedések, programok kidolgozását és végrehajtásának ellenőrzését.

Természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek jogosultak részt venni a környezettel kapcsolatos nem hatósági eljárásokban, illetve mindenkinek joga, hogy környezetveszélyeztetés, környezetkárosítás vagy környezetszennyezés esetén a környezethasználó és a hatóságok figyelmét erre felhívja. A részvétel jogát személyesen vagy képviselővel eljárva, egyesületek vagy települési önkormányzatok útján lehet gyakorolni.

Habár a közigazgatási eljárás és a bírósági eljárás tekintetében az ügyféli jogállásra és a perlési/kereshetőségi jogra vonatkozó feltételek eltérnek, ezek bármely, az ügyvel közvetlenül érintett természetes vagy jogi személy számára biztosítottak.

A környezetvédelmi egyesületeket, amelyek megfelelnek a jogszabályi követelményeknek, a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban az ügyfél (az a személy, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti) jogállása illeti meg, illetve a környezetvédelmi hatóság végleges határozatával szemben indított perben peres félként vehetnek részt.

Emellett, környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés vagy környezetkárosítás esetén a környezetvédelmi egyesület a környezet védelme érdekében jogosult fellépni, és a környezethasználó ellen pert indítani.

2) A környezetvédelmi jogra és az igazságszolgáltatáshoz való jogra vonatkozó főbb rendelkezések a nemzeti alkotmányban (adott esetben), ideértve az eljárási jogokat is

Magyarország Alaptörvényét^[1], amely az 1949 óta hatályban volt korábbi Alkotmányt váltotta fel, 2011. április 25-

én fogadták el. Az Alaptörvény XXI. cikke kimondja, hogy Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez. Ez a rendelkezés rögzíti a "szennyező fizet" elvét is, amely szerint, aki a környezetben kárt okoz, köteles azt helyreállítani vagy a helyreállítás költségét viselni. Az egészséges környezethez való jog érvényre juttatása elsősorban az állam kötelessége, bár erre a jogra közvetlenül is lehet hivatkozni, ha a jogszabályok vagy az államigazgatás nem érvényesítik azt.

Az Alaptörvény XXIV. és XXV. cikke értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék és ahhoz, hogy egyedül vagy másokkal együtt, írásban kérelemmel, panasszal vagy javaslattal forduljon bármely közhatalmat gyakorló szervhez.

A bírósági, közigazgatási vagy más hatósági döntések elleni jogorvoslat jogát a XXVIII. cikk biztosítja.

Az Alaptörvény a közérdekű adatokhoz való hozzáférés és azok terjesztésének jogát is rögzíti (VI. cikk (3) bekezdés). Ahogy alább is említésre kerül, a nemzeti jogszabályok előírják, hogy a környezeti információ közérdekű adatnak tekintendő, így az ezekhez való hozzáférést az Alaptörvény és más hazai jogszabályok is biztosítják.

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmét elsődlegesen szolgáló bírói szerv, amelynek eljárásait az Alkotmánybíróságról szóló törvény szabályozza[2].

3) Törvények, törvénykönyvek, rendeletek stb. - a környezetvédelemre és az igazságszolgáltatáshoz való jogra vonatkozó főbb rendelkezések a nemzeti kódexekben és törvényekben

A környezetvédelem és a környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés tekintetében - az előző részben említett rendelkezéseken túl - a következő jogszabályok a leginkább relevánsak Magyarországon.

A környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény ('Kvt.')[3] rögzíti a környezetvédelem alapelveit, a környezeti információhoz való hozzáférés és a környezeti ügyekben való részvétel jogát. A Kvt. rendelkezéseivel összhangban további, specifikus jogszabályok (törvények, kormányrendeletek, miniszteri rendeletek) szabályozzák az egyes környezeti elemek védelmét, a környezetre hatást gyakorló tevékenységeket, és a környezetvédelmi igazgatási szervezetrendszerét.

A Kvt. 98.§-a biztosítja, hogy a környezetvédelmi NGO-k (a Kvt. értelmében a környezetvédelmi érdekek védelmére létrehozott egyesületek), amelyek működési területe kiterjed a hatásterületre, jogosultak ügyfélként fellépni a környezetvédelmi közigazgatási eljárásokban, különösen a környezeti hatásvizsgálati eljárásokban, egységes környezethasználati engedélyezési eljárásokban és olyan eljárásokban, amelyekben a környezetvédelmi hatóság szakhatóságként vesz részt.[4]

Környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés vagy környezetkárosítás esetén a szervezet a környezet védelme érdekében jogosult fellépni, az illetékes hatóságoktól intézkedés megtételét kérni, vagy a környezethasználó ellen pert indítani.

A Kvt. alapján a környezetvédelmi egyesületek joga közreműködni a működési vagy tevékenységi területét érintő területfejlesztési, területrendezési tervek és környezetvédelmi programok kidolgozásában, véleményezni a környezettel kapcsolatos állami és önkormányzati jogszabályok tervezeteit, valamint véleményezni a működési vagy tevékenységi területét érintő, környezeti vizsgálatra kötelezett terv, illetve program tervezetét és környezeti értékelését.

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény ('Ákr.')[5] szabályozza a közigazgatási eljárásokat Magyarországon és ennek rendelkezései a környezetvédelmi közigazgatási eljárásokban is irányadók. Az Ákr. alkalmazásában, annak 10.§-a értelmében ügyfélnek minősül többek között az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti.

Továbbá, az Ákr. 10. § (2) bekezdése kimondja, hogy törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek. A környezetvédelmi közigazgatási ügyekben a Kvt. 98. §-a biztosítja a környezetvédelmi NGO-k (egyesületek) számára a részvételi jogokat.

A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Kormányrendelet ('Khvr.')[6] szabályai ültetik át a hazai jogba az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2011/92/EU (2011. december 13.) irányelvet ('KHV Irányelv') és az ipari

kibocsátásokról (a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése) szóló 2010/75/EU (2010. november 24.) irányelvet.

A Khvr. mellékletei felsorolják a tevékenységeket, amelyet ezen uniós irányelvek hatálya alá tartoznak és e rendelet rögzíti a környezetvédelmi engedélyezés speciális eljárási szabályait. A Khvr. alapján folyó eljárásokban részvételi joggal bíró személyek kapcsán figyelembe kell venni a Khvr. által használt "érintett nyilvánosság" fogalmát is, amely azon természetes személyeket, jogi személyeket vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteket foglalja magában, akikre/amelyekre az eljárásban hozott döntés kihat, vagy kihathat, vagy aki/amely a döntésben egyébként érdekelt, ideértve a Kvt. 98. § (1) bekezdésében foglalt környezetvédelmi szervezetet is.

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény ('Kp.')[7] tartalmazza a közigazgatási perek szabályait, mely perek célja, hogy hatékony jogorvoslatot biztosítson a közigazgatási tevékenységgel vagy mulasztással okozott jogsérelemre. Egyes vonatkozásokban a Kp. a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény ('Pp.')[8] rendelkezéseinek alkalmazását írja elő.

A környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés kapcsán a Kp. 17. § a) és d) pontjait kell megemlíteni. Ezek a rendelkezések biztosítják a perlési jogot bármely személy számára akinek a jogát, jogos érdekét a közigazgatási aktus vagy mulasztás közvetlenül érinti, valamint törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott ügyekben azon a civil szervezet számára, amelynek a nyilvántartásba vett tevékenységét valamely alapvető jog védelme vagy valamilyen közérdek érvényre juttatása érdekében a közigazgatási tevékenység által érintett földrajzi területen legalább egy éve folytatja, ha a közigazgatási tevékenység nyilvántartásba vett tevékenységét érinti. Ezek a személyek jogosultak pert indítani a bíróságon, azaz keresetlevelet benyújtani a közigazgatási hatóság döntésével (mulasztásával) szemben.

A bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2001/42/EK irányelv ('SKV Irányelv') rendelkezéseit a hazai jogba a Kvt. módosításával és az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Kormányrendelet[9] ('Skvr.') elfogadásával ültették át. A magyar jogszabályok biztosítják a nyilvánosság részvételét az SKV eljárásokban, azonban nincs az SKV-ra vonatkozó rendelkezések megsértésére nincs kifejezett közigazgatási vagy bírói jogorvoslati lehetőség. Az SKV-köteles tervek és programok több szervezet által fogadhatók el és többféle jogi formát ölthetnek, amelyek közül néhány jogi kötelező erővel bír, néhány azonban nem. Amennyiben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvényben ('2011. évi CLI tv.') foglalt feltételek fennállnak, a jogszabályok, normatív határozatok felülvizsgálata kezdeményezhető az Alkotmánybíróságnál.[10]

Magyarországon több törvény is szabályozza a környezeti információkhoz, illetve a környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést. Az alapvető szabályokat és jogokat a Kvt., az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény ('Infotv.')[11] valamint a nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek rendjéről szóló 311/2005. (XII. 25.) Kormányrendelet[12] fekteti le.

Ezek a jogszabályok ültették át jórészt a 2003/4/EK Irányelv szabályait a haza jogba. A Kvt. 12. §-a értelmében és a 311/2005. Kormányrendelet alapján a környezetre vonatkozó információk közérdekű adatként kezelendők.

Fő szabály szerint, ahogy azt az Infotv. 28.§-a előírja, közérdekű adat (ideértve a környezeti információkat is) megismerése iránt szóban, írásban vagy elektronikus úton bárki igényt nyújthat be.

Az adatigénylő a közérdekű adat megismerésére vonatkozó igény elutasítása vagy a teljesítésre nyitva álló határidő eredménytelen eltelte esetén, valamint az adatigénylés teljesítéséért megállapított költségtérítés összegének felülvizsgálata érdekében bírósághoz fordulhat.

4) Példák a nemzeti ítélkezési gyakorlatra és a legfelsőbb bíróság szerepe a környezetvédelmi ügyekben

A Kúria (korábban a Magyarország Legfelsőbb Bírósága) hatáskörébe tartozik az ítéletábrá, a közigazgatási ügyben eljáró törvényszék döntésével szembeni fellebbezés, valamint a felülvizsgálati kérelmek elbírálása.

A Kúria jogegységi határozatokat hoz, amelyek kötelezőek a bíróságokra nézve, elbírálja a jogegységi panaszokat, joggyakorlat-elemzést folytat jogerős vagy véglegessé vált határozattal befejezett ügyekben. Ez a testület dönt az önkormányzati rendeletek más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről. A Kúria bírálja el a jogegységi panaszt, amely egy új speciális esetekben alkalmazható jogorvoslati eszköz.

Jogegységi eljárásnak van helye többek között, ha a joggyakorlat továbbfejlesztése vagy az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala, korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése szükséges. A jogegységi határozatokat a Magyar Közlönyben kell közzétenni.

A környezetvédelmi egyesületek környezetvédelmi közigazgatási és bírósági eljárásokban szerezhető ügyféli jogállása kapcsán a Legfelsőbb Bíróság KJE 4/2010 (X.20.) számú jogegységi határozata említendő, amely kimondja, hogy azon egyesületek lehetnek ügyfelek környezetvédelmi közigazgatási eljárásokban, amelyekben a fő döntéshozó hatóság a környezetvédelmi hatóság vagy amely eljárásban a környezetvédelmi hatóság szakhatóságként vesz részt. E határozat gyakorlati következménye, hogy pl. a vízügyi vagy éppen az erdészeti hatóság eljárása nem minősül környezetvédelmi közigazgatási eljárásnak, hacsak abban a 71/2015. Kormányrendelet szerinti környezetvédelmi hatóság nem jár el szakhatóságként.

5) A közigazgatási eljárás felei közvetlenül hivatkozhatnak-e a nemzetközi környezetvédelmi megállapodásokra, vagy csak a nemzeti jogszabályokra és az uniós jogot átültető jogszabályokra lehet hivatkozni?

A közigazgatási eljárásban a felek nem hivatkozhatnak közvetlenül nemzetközi környezetvédelmi egyezményekre. A közigazgatási hatóságok a magyar jogszabályok keretei között járnak el. Ugyanígy, a bíróságok a hazai jogot azok céljával és az Alaptörvényben foglaltakkal összhangban értelmezik. A közigazgatási bírósági eljárás (közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata) esetére, a Kp. 34. §-a lehetővé teszi, hogy bíróság hivatalból vagy kérelemre kezdeményezze az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását, illetve az Alkotmánybíróság jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat alaptörvényellenességének megállapítására, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló eljárását.

1.2. A bíróságok hatásköre

1) A bírósági rendszer szintjeinek száma

Magyarországon a következő bíróságok gyakorolják az igazságszolgáltatást:

- a Kúria,
- az ítéltábla,
- a törvényszék,
- a járásbíróság és a budapesti kerületi bíróság (együtt: járásbíróság),
- közigazgatási és munkaügyi bíróságok.

2020. március 31-ét követően a közigazgatási és munkaügyi bíróságokat integrálták a törvényszékek szervezetébe.

Magyarország Alkotmánybírósága az Alaptörvény védelmére hivatott legfelsőbb bírói szerv. Az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik az Országgyűlés által elfogadott törvények Alaptörvénnyel való összhangjának előzetes vizsgálata. Alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálhatja az egyedi ügyekben alkalmazott jogszabályok, illetve az egyedi ügyben hozott bírósági döntések Alaptörvénnyel való összeegyeztethetőségét. Az Alkotmánybíróság a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész vagy az alapvető jogok biztosa kezdeményezésére felülvizsgálja a jogszabályoknak az Alaptörvénnyel való összhangját. Ezen túlmenően a Kúria vizsgálja a hazai jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését is.

2) Hatásköri és joghatósági szabályok – hogyan történik a joghatóság megállapítása (különböző tagállamokban található) különböző nemzeti bíróságok közti kollízió esetén?

Fő szabály szerint, első fokon a járásbíróságok járnak el. A közigazgatási és munkaügyi bíróságok járnak el első fokon a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálati eljárásában, a munkaszerződésekkel kapcsolatos perekben. 2020. március 31. után a törvényszékek közigazgatási kollégiuma jár el első fokon a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálati eljárásában.

Jogszabály által meghatározott esetekben a törvényszék jár el elsőfokon és a másodfokon elbírálja a járásbíróság, illetve a közigazgatási és munkaügyi bíróság (2020. márc. 31-ig) döntésével szemben benyújtott fellebbezést.

A Kúria jár el elsőfokon egyes közigazgatási ügyekben hozott döntések bírósági felülvizsgálata során, s

másodfokon dönt a törvényszékek közigazgatási kollégiuma által első fokon hozott döntésekkel szemben benyújtott jogorvoslati kérelmekről.

A Kp- rendelkezései szerint, ha más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincs, a perre az a bíróság illetékes, amelynek illetékességi területén

- ingatlanhoz kapcsolódó jog vagy kötelezettség, illetve ingatlanra vonatkozó jogviszony esetében az ingatlan fekszik,
- tevékenység bejelentése vagy engedélyezése esetében a tevékenység gyakorlásának helye, vagy tervezett helye található,
- az előzőekben meghatározottak kivételével, a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv közigazgatási tevékenysége esetében a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye található,
- az előzőekben meghatározottak kivételével a mulasztó közigazgatási szerv székhelye található,
- a fentiek hiányában a per tárgyává tett közigazgatási cselekmény megvalósult.

Ha a közigazgatási tevékenység külföldön valósult meg, a jogvitára - 2020. március 31. után - a Fővárosi Törvényszék kizárólagosan illetékes.

Amennyiben az együtt előterjesztett kereseti kérelmekre nem ugyanazon közigazgatási ügyekben eljáró bíróság járhat el, akkor a magasabb szintű bíróság, azonos szintű bíróságok esetén a valamely kereseti kérelemre kizárólagosan illetékes bíróság jár el.

Hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetén, valamint akkor, ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, vagy kizárás miatt nem járhat el, az eljáró bíróságot harminc napon belül kell kijelölni. Ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, a fél a kijelölés iránti kérelmet bármelyik törvényszéknél előterjesztheti, egyébként a kijelölés iránt a perben eljáró bíróság hivatalból köteles előterjesztést tenni. A hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot a Kúria jelöli ki, és utasítja az eljárás lefolytatására.

A polgári perekben alkalmazandó illetékességi és hatásköri szabályokat a Pp. rögzíti. Fő szabály szerint az a bíróság illetékes, amelynek területén az alperes lakik. Ha az alperesnek nincs belföldi lakóhelye, az illetékesség az alperes belföldi tartózkodási helyéhez igazodik; ha az alperes tartózkodási helye ismeretlen vagy külföldön van, az utolsó belföldi lakóhely az irányadó, ha pedig ez nem állapítható meg, vagy az alperesnek belföldön lakóhelye nem is volt, az illetékességet a felperes belföldi lakóhelye, ennek hiányában a felperes belföldi tartózkodási helye, ha a felperes nem természetes személy, a felperes belföldi székhelye alapozza meg.

A nem természetes személyek elleni perekben az illetékességet a székhely mellett az a hely is megalapozza, ahol a jogvitában érintett ügyben eljáró, képviselőre hivatott szerv, illetve szervezeti egység a működését kifejti. Ha belföldön nincs székhelye, belföldi nem természetes személy felperes által indított perben az illetékességet a felperes székhelye alapítja meg. Ha a felperes belföldi természetes személy, a bíróság illetékességét a felperes lakóhelye, illetve ennek hiányában a tartózkodási helye is megalapítja.

A bíróság illetékességének megállapításánál a keresetlevél beadásának időpontját kell figyelembe venni.

A hatáskör hiányát a bíróság hivatalból veszi figyelembe. Továbbá, hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetén, valamint akkor, ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, vagy kizárás miatt nem járhat el, az eljáró bíróságot soron kívül ki kell jelölni.

A kijelölésről a törvényszék dönt, ha az összeütközés a területén lévő járásbíróságok között merült fel, valamint, ha a területén lévő járásbíróság kizárása esetén a területén lévő másik járásbíróság kijelölhető. Egyéb esetekben az ítéletábra határoz a kijelölés kapcsán, ha az összeütközés a területén lévő járásbíróságok, törvényszékek között merült fel, továbbá, ha a területén lévő járásbíróság, törvényszék kizárása esetén, a területén lévő másik járásbíróság, törvényszék kijelölhető. További, az előzőekben nem említett ügyekben a Kúria jelöli ki határozatában az eljáró bíróságot.

A külföldi vonatkozásokat tartalmazó magánjogi jogviszonyokban a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény (Nmjt.) [13] rendelkezései alkalmazandók. Ez a törvény rögzíti, hogy amennyiben a felek között az eljárás megindításának időpontjában ugyanabból a ténybeli alapból származó, ugyanazon jog iránt külföldi bíróság előtt korábban indult eljárás van folyamatban, a magyar bíróság az eljárást felfüggesztheti, feltéve, hogy a külföldi

bíróság határozatának belföldi elismerése nem kizárt.

A magyar bíróság az eljárást folytatja, ha a külföldi bíróság előtti eljárás érdemi döntés nélkül zárul le. Ha pedig a külföldi bíróság az ügy érdemében olyan határozatot hozott, amely belföldön elismerhető, a magyar bíróság az eljárást megszünteti.

A közigazgatási perek kapcsán a hazai jogszabályok nem tartalmazzak előírást arra az esetre, ha eltérő tagállamok bíróságai között alakulna ki hatásköri összeütközés. Közigazgatási pert a nemzeti hatóságok közigazgatási cselekménye (mulasztása) miatt lehet indítani. Amennyiben egy ügynek határon átnyúló hatásai vannak, abban az esetben az erre vonatkozó környezeti hatásvizsgálati szabályok alkalmazandók, melyek magukban foglalják az érintett államokkal történő konzultáció szabályait is.

3) A környezetvédelmi bíráskodás sajátosságai (szakosított környezetvédelmi bíróságok), laikus bíráskodás, szakértő bírák stb.

A bírósági eljárásban nem találhatók kifejezetten a környezetvédelmi ügyekre nézve speciális szabályok.

4) A bírói felülvizsgálat terjedelme a közigazgatási jogorvoslatok esetében, a hivatalból történő eljárás elve stb. Milyen korlátok vannak? A bíróság hivatalból történő eljárására vonatkozó szabályok

A bíróság a jogvitát a kereseti kérelem, illetve a felek által tett jognyilatkozatok alapján bírálja el. A bíróság a nyilatkozatokat a tartalmuk, s nem formájuk szerint veszi figyelembe. Hivatalból vizsgálatot, bizonyítást a bíróság a jogszabály által kifejezetten rögzített esetekben rendelhet el.

A Kp. több rendelkezése is lehetővé teszi a bíróság saját hatáskörben történő intézkedését, pl. a bíróság akár kérelemre, akár hivatalból azon személyt, akinek az ítélet a jogát jogos érdekét érinti, perbe állíthatja érdekeltként, ha a bíróság úgy véli, hogy az adott személy perben állása szükséges a jogvita elbírálásához.

A bíróság hivatalból vagy kérelemre kezdeményezheti az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását, illetve az Alkotmánybíróság eljárását annak megállapítására, hogy egy adott jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat nem áll-e ellentétben az Alaptörvénnyel, nemzetközi szerződéssel.

A bíróság emellett hivatalból bizonyítást rendelhet el olyan tény, körülmény alátámasztására, amelyeket hivatalból kell figyelembe vennie, vagy ha kiskorú vagy fogyatékossgal elő személy érdekeit veszélyeztető jogsértésre hivatkoznak a perben, továbbá, ha törvény előírja a hivatalból való bizonyítást.

A bíróság a kereseti kérelemben foglaltak alapján, annak keretei között vizsgálja felül a közigazgatási tevékenység jogszerűségét, azonban hivatalból veszi figyelembe a vitatott közigazgatási cselekmény semmisségi vagy törvényben meghatározott más érvénytelenségi okát, illetve az olyan lényeges alaki hiányosságot, amely miatt a közigazgatási cselekményt nem létezőnek kell tekinteni, illetve azt, ha a közigazgatási cselekményt az ügyben nem alkalmazandó jogszabályi rendelkezésre alapították, valamint a törvényben meghatározott egyéb tényt vagy körülményt.

Amennyiben a bíróság megállapítja, hogy a felülvizsgált közigazgatási cselekmény jogsértő, hivatalból kötelezi a közigazgatási szervet a tevékenység jogsértő következményeinek elhárítására.

1.3. Az igazságszolgáltatás szervezete közigazgatási és bírósági szinten

1) A közigazgatási eljárás rendszere (minisztériumok és/vagy meghatározott állami hatóságok)

A környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Kormányrendelet (71/2015. Kormányrendelet) [14] határozza meg a magyarországi környezetvédelmi hatósági szervezet felépítését, feladatait, hatásköreit. A rendelet a környezetvédelemért és természetvédelemért felelős minisztert ('Miniszter'), a kormányhivatalokat, a járási környezetvédelmi hatóságokat, az Országos Meteorológiai Szolgálatot, a polgármestereket és jegyzőket jelöli ki a legtöbb környezetvédelmi ügyben hatáskörrel bíró hatóságként.

Jogszabályban meghatározott esetekben a Pest Megyei Kormányhivatal vagy a Miniszter jár el országos hatáskörű

környezetvédelmi szervként.

2) Hogyan lehet a közigazgatási környezetvédelmi határozatokat bíróság előtt megfellebbezni? Mikor várható a jogerős ítélet?

A környezetvédelmi hatóság a döntését egyfokú eljárásban hozza, azaz a környezetvédelmi hatóság döntése végleges (a felülvizsgálatát közigazgatási eljárásban nem lehet kérni), bíróság előtt lehet azt megtámadni az Ákr. és a Kp. szabályai alapján.

Pert a keresetlevél benyújtásával lehet indítani, amelynek tartalmi elemeit a Kp. 37. §-a rögzíti. A keresetlevélhez csatolni kell azt az okiratot (vagy másolatát), amelyre a felperes bizonyítékként hivatkozik, amely a képviselő képviseleti jogosultságát igazolja, illetve amely a bíróság által hivatalból figyelembe veendő tény igazolásához szükséges. Több kereseti kérelem együtt is előterjeszthető, amennyiben ugyanabból a ténybeli és jogi alapon összefüggő jogviszonyból erednek.

A keresetben a felperes kérheti a közigazgatási cselekmény hatályon kívül helyezését, megsemmisítését vagy megváltoztatását, a mulasztás megállapítását, közigazgatási cselekmény megvalósításának megtiltását, a közigazgatási jogviszonyból eredő kötelezettség teljesítésére kötelezést, a közigazgatási szerződéses jogviszonnyal vagy a közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatban okozott kár megtérítésére, illetve sérelemdíj megfizetésére kötelezést, vagy a jogsértés tényének vagy a közigazgatási jogviszony szempontjából lényeges egyéb ténynek a megállapítását.

A keresetlevelet a közigazgatási cselekmény közlésétől számított harminc napon belül kell a vitatott cselekményt megvalósító közigazgatási szervhez benyújtani. A hatóság továbbítja a keresetlevelet a bírósághoz. Hacsak jogszabály másként nem rendelkezik, a keresetlevélnek nincs halasztó hatálya a közigazgatási döntés végrehajthatóságára.

Környezetvédelmi bíróságok kapcsán speciális eljárási szabály található a Kvt. 96/C. §-ában, amely kimondja, hogy a bíróságot kiszabó határozatát megtámadó keresetlevélnek a végrehajtásra halasztó hatálya van. Egyéb környezetvédelmi ügyekben a keresetlevélnek nincs halasztó hatálya.

A Pp. és a Kp. egyik alapelve, a perkoncentráció elve alapján a bíróságnak és a feleknek törekedniük kell arra, hogy az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték olyan időpontban álljon rendelkezésre, hogy a jogvita lehetőleg egy tárgyaláson elbíráható legyen.

A magyar jogszabályok nem határoznak meg konkrét időkeretet a bíróság döntésének meghozatalára, a per hossza több tényezőtől is függ (pl. szakértői vélemény beszerzése). A bíróságok hivatalos honlapján található [kalkulátor](#) használata segíthet megbecsülni egy adott per várható hosszát.

3) Szakosított környezetvédelmi bíróságok megléte, ezek fő feladatai és hatáskörei

Magyarországon nem működik speciálisan környezetvédelmi ügyekkel foglalkozó bíróság.

4) A hatáskörrel rendelkező hatóságok által hozott környezetvédelmi közigazgatási határozatok elleni jogorvoslatok, és a bírósági végzések és ítéletek elleni fellebbezések (bírósági szintek)

A közigazgatási hatósági eljárásban ügyféli joggal rendelkező személy jogosult a bíróságon pert indítani a hatóság végleges döntésével szemben.

A környezetvédelmi hatóság a döntését egyfokú eljárásban hozza, azaz a környezetvédelmi hatóság döntése végleges (a felülvizsgálatát közigazgatási eljárásban nem lehet kérni), bíróság előtt lehet azt megtámadni az Ákr. és a Kp. szabályai alapján.

A törvényszék által hozott elsőfokú döntéssel szemben benyújtott fellebbezéseket másodfokon a Kúria bírálja el. A közigazgatási perek zömében az elsőfokú ítélettel szemben fellebbezésnek nem, hanem - rendkívüli jogorvoslatként - felülvizsgálatnak van helye, amelyet szintén a Kúria bírál el.

5) Rendkívüli jogorvoslati lehetőségek. A környezetvédelmi területre vonatkozó szabályok. Az előzetes

döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésének szabályai

A Kp. rendelkezései szerint a rendkívüli jogorvoslat formái a Kúria előtti felülvizsgálat és a perújítás. Felülvizsgálati kérelmet jogszabálysértésre hivatkozással a fél, az érdekelt, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az terjeszthet elő, akire a határozat rendelkezést tartalmaz. A felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál a jogerős határozat közlésétől számított harminc napon belül kell jogi képviselő útján benyújtani.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet akkor fogadja be, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása, a felvetett jogkérdés különleges súlya, társadalmi jelentősége, az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége, a kérelmező alapvető eljárási jogának valószínűsíthető sérelme, vagy az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabályszegés, vagy a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés miatt indokolt.

A felülvizsgálati kérelemnek a támadott bírósági határozat és az annak alapjául szolgáló közigazgatási cselekmény végrehajthatóságára nincs halasztó hatálya. A felülvizsgálati kérelemmel együtt azonnali jogvédelem iránti kérelem is benyújtható. Az azonnali jogvédelem iránti kérelemről a Kúria legkésőbb akkor hoz döntését, amikor a befogadás tárgyában végzését meghozza.

Ha a Kúria megállapítja, hogy a felülvizsgálni kért határozat az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, a jogerős határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, és szükség esetén az ügyben eljáró bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítja.

A jogerős ítélet és az ítélet hatályával rendelkező határozatok ellen perújításnak lehet helye. A perújítási kérelem előterjesztésének határideje hat hónap; ezt a határidőt a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől, ha pedig a perújítás okáról a fél csak később szerzett tudomást, vagy csak később jutott abba a helyzetbe, hogy perújítással élhessen, ettől az időponttól kell számítani.

Perújítás kezdeményezhető az alábbi esetekben:

- ha a fél olyan tényre vagy bizonyítékra, illetve olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amelyet a bíróság a perben nem bírált el, feltéve, hogy az - elbírálása esetén - rá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna,
- ha a fél az ítélet hozatalában részt vett bírónak, az ellenfélnek vagy másnak a bűncselekménye miatt törvény ellenére lett pervesztes,
- ha a fél az Emberi Jogok Európai Bíróságának az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményben vagy annak kiegészítő jegyzőkönyveiben meghatározott valamely jog megsértését megállapító saját ügyében hozott ítéletére hivatkozik, feltéve, hogy az ügyében hozott jogerős ítélet ugyanezen a jogsértésen alapul, és az Emberi Jogok Európai Bíróságától elégtételt nem kapott, vagy a sérelem kártalanítással nem orvosolható,
- ha a perben hozott ítéletet megelőzően ugyanarra a jogra nézve már korábban jogerős ítéletet hoztak,
- ha a keresetlevelet vagy más iratot a fél részére a hirdetményi kézbesítés szabályainak megsértésével hirdetmény útján kézbesítették.

6) Vannak-e peren kívüli megoldások a környezetvédelmi jog területén a konfliktusok rendezésére (közvetítés stb.)?

A Kp. értelmében, a bíróság a felek közt egyezség létrehozását kísérli meg, ha erre az ügy körülményei alapján észszerű időn belül esély mutatkozik, ha a jogvita tárgya lehetővé teszi és jogszabály nem zárja ki az egyezség megkötését. Környezetvédelmi ügyekben azonban a Kvt. 96/D.§-a kizárja az egyezségkötés lehetőségét.

7) Hogyan segíthetnek más szereplők (adott esetben, ombudsman, ügyész)?

A Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosát (a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes), aki kezdeményezheti az Alapvető Jogok Biztosának eljárását és részt is vehet abban, az Országgyűlés nevezi ki. A jövő nemzedékek ombudsmanja indítványozhatja, hogy az alapvető jogok biztos kezdeményezze az Alkotmánybíróság vagy a Kúria eljárását, amennyiben úgy véli, hogy egy adott jogszabály ellentétes az Alaptörvénnyel.

A [jövő nemzedékek ombudsmanja](#) jogosult érdekeltként részt venni a környezetvédelemmel kapcsolatos közigazgatási peres eljárásokban. Ezen eljárásokban a jövő nemzedékek ombudsmanja jogosult valamennyi lényeges információhoz hozzáférni.

Az Alaptörvény 29. cikk (2) bekezdése értelmében a legfőbb ügyész és az ügyészség a közérdek védelmezőjeként az Alaptörvény vagy törvény által meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol. Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény biztosítja az ügyészség intézkedési és perindítási jogát[15]. A törvénysértések megszüntetése érdekében az ügyészek hatáskörüket bírósági, bíróságon kívüli jogalkalmazói, közigazgatási hatóság eljárás indítványozásával, illetve jogorvoslati eljárás kezdeményezésével gyakorolják.

Az ügyészek ellenőrzik a közigazgatási hatóságok, valamint a bíróságon kívüli más jogalkalmazó szervek által hozott egyedi, jogerős, végleges vagy végrehajtható döntések, valamint hatósági intézkedések törvényességét, feltéve, hogy azt bíróság még nem vizsgálta felül. Súlyos jogsértések esetén a közérdek védelme és a törvényesség helyreállítása érdekében az ügyészség köteles lépéseket tenni.

Törvény által meghatározott esetben az ügyészt jogorvoslati jog illeti meg akkor is, ha az eljárásban félként nem vett részt.

Az **ügyészség büntetőeljáráson kívüli tevékenysége** amagába foglalja a környezetvédelmet is, és az ügyészségről szóló törvény perindításra jogosítja az ügyészt környezetvédelmi természetvédelmi és termőföldvédelmi ügyekben is.

Az ügyészség közreműködik a környezetvédelmi hatóságok eljárásai és döntései törvényességének biztosításában, környezeti veszélyeztetés esetén az ügyész is jogosult keresetet indítani a tevékenységtől való eltiltás, illetőleg a környezetveszélyeztető tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt.

1.4. Hogyan lehet egy ügyet bíróság elé vinni?

1) Ki jogosult a környezetvédelmi közigazgatási határozat kifogásolására (mennyire releváns az érintett nyilvánosság és érintett NGO-k fogalma)?

E tekintetben az Ákr. és a Kp. rendelkezéseit kell figyelembe venni. A közigazgatási határozatok, illetve mulasztások bírósági felülvizsgálatát a Kp. biztosítja azok számára, akik a ügyféli jogállással bírtak a közigazgatási eljárásban. Emellett a Kp. rögzíti, hogy per megindítására jogosult az, akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti.

Az Ákr. fogalmi rendszerében ügyfélnek minősül az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. Egyes ügyfajtákban törvény vagy kormányrendelet megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek. A Kvt. azon környezetvédelmi egyesületek számára, amelyek működési területe kiterjed a hatásterületre, biztosítja az ügyféli jogállást a környezetvédelmi közigazgatási eljárásokban. Ennek megfelelően, a környezetvédelmi egyesületek, amelyek megfelelnek a törvényi feltételeknek, pert indíthatnak a bíróság előtt.

Az érintett nyilvánosság fogalmát egyes szektorális jogszabályok rögzítik. A Khvr. 2.§ (1) bekezdése – amely a KHV és az IED Irányelvek megfelelő rendelkezését ülteti át a hazai jogba – biztosítja, hogy az érintett nyilvánosság tagjai ügyféli jogállást szerezhetnek és ennek folytán bírósági felülvizsgálatban is részt vehetnek.

2) Eltérő szabályok irányadók-e az ágazati jogszabályok szerint (természetvédelem, vízgazdálkodás, hulladékgazdálkodás, KHV (környezeti hatásvizsgálat), a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése/az ipari kibocsátásokról szóló irányelv, stb.)?

Közigazgatási eljárásokban az Ákr. és a Kp. szabályai alkalmazandók, ahogy az fentebb, az 1.4.1. pont alatt bemutatásra került.

Emellett a szektorális szabályok meghatározzák az érintett nyilvánosság fogalmát. A KHV és IED hatálya alá tartozó eljárásokban a környezetvédelmi egyesülete, az érintett nyilvánosság tagjai ügyféli jogállással bírhatnak és kezdeményezhetik a közigazgatási hatóság végleges döntésének bírósági felülvizsgálatát.

Természetvédelmi ügyekben a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény[16] és az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet[17] szabályait is szem előtt kell tartani. E tekintetben az érintett nyilvánosság fogalma nem fedi le kifejezetten a természetvédelmi egyesületeket, azonban magában foglal bármely természetes és jogi személyt, akit a természetvédelmi hatóság döntése érinthet.

Azon közigazgatási eljárásokban, amelyekben a különös jogszabályok nem határozzák meg az érintett nyilvánosság fogalmát – pl. a vízügyi engedélyezés vagy hulladékgazdálkodás területén – az Ákr. ügyfél fogalma és a Kp. perlési és kereshetőségi jogra vonatkozó szabályai alkalmazandók.

3) Milyen szabályok vonatkoznak az NGO-k és a magánszemélyek kereshetőségi jogára (közigazgatási eljárásokban és bírósági szinten, jogi személyiséggel rendelkező szervezetekre, a nyilvánosság képviselőiből álló ad hoc csoportokra, külföldi NGO-k kereshetőségi jogára stb.)?

Az Ákr. 10. § (1) bekezdése értelmében a közigazgatási eljárásokban ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit hatósági ellenőrzés alá vontak.

Egyes ügyfajtákban törvény vagy kormányrendelet meghatározott megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik ügyfélnek minősülnek.

Az Ákr. fentebb említett rendelkezése biztosítja az ügyféli jogállást azok számára, akiknek a jogos érdeke érintett és a Kvt. 98.§-a mondja ki, hogy környezetvédelmi egyesületek is felléphetnek ügyfélként. Más szervezetek, ad-hoc csoportok és tagjaik, külföldi NGO-k ügyféli joggal akkor rendelkezhetnek, ha megfelelnek az Ákr. 10.§-a által támasztott követelményeknek.

A közigazgatási bírósági eljárások kapcsán a Kp. rögzíti a perlési jogosultságot. Eszerint felperes lehet, azaz keresetet nyújthat be a bírósághoz

1. az, akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási tevékenység (azaz a döntés) közvetlenül érinti,
2. az ügyészség,
3. a törvényességi felügyeletet vagy törvényességi ellenőrzést gyakorló szerv,
4. az a közigazgatási szerv, amely a megelőző eljárásban hatóságként vagy szakhatóságként nem vett részt, ha hatáskörét a közigazgatási tevékenység érinti,
5. törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott ügyekben az a civil szervezet, amely a nyilvántartásba vett tevékenységét valamely alapvető jog védelme vagy valamilyen közérdek érvényre juttatása érdekében a közigazgatási tevékenység által érintett földrajzi területen legalább egy éve folytatja, ha a közigazgatási tevékenység nyilvántartásba vett tevékenységét érinti,
6. azon érdek-képviselői szervezet vagy köztisztviselő is, amelynek nyilvántartott vagy alapító okiratában rögzített tevékenységét a közigazgatási tevékenység érinti.

Az a személy, akinek jogát vagy jogos érdekét a vitatott közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti vagy a perben hozandó ítélet közvetlenül érintheti, a mások között folyamatban lévő perbe érdekeltként beléphet. A perbe érdekeltként beléphet az is, aki a megelőző eljárásban ügyfélként vett részt. Fő szabály szerint az érdekeltet a féllel azonos eljárási jogok illetik meg és azonos kötelezettségek terhelik. Az érdekelt jogosult perbeli cselekmény megtételére, amely akkor is hatályos, ha a felek cselekményeivel ellentétben áll.

4) Milyen szabályok vonatkoznak a fordításra és tolmácsolásra külföldi felek érintettsége esetén?

A bíróság eljárásának nyelve a magyar. A bíróságnak címzett beadványokat magyar nyelven kell előterjeszteni, a bíróság a beadványokat és a határozatát magyar nyelven küldi meg, azonban a Pp. alapján a bírósági eljárásokban - beleértve ebbe a Kp. alapján zajló perket is - szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni.

A perben a hallássérült vagy siketvak személy jogosult jelnyelvet vagy az általa ismert más, törvényben meghatározott speciális kommunikációs rendszert használni. A hallássérült vagy beszéd fogyatékos személy kérésére a meghallgatás helyett írásban tehet nyilatkozatot.

Mind a polgári mind a közigazgatási peres eljárásban a bíróság tolmácsot, jelnyelvi tolmácsot, illetve fordítót rendel ki, ha az a törvény alapján szükséges. A tolmács költsége perköltségnek számít és fő szabály szerint annak viselésére a pereszes felet kötelezi a bíróság.

Fordítás szükségessége esetén egyszerű fordítás alkalmazható, azonban, ha a lefordított szöveg helyessége, illetve teljessége tekintetében kétely merül fel, hiteles fordítást kell alkalmazni.

1.5. Bizonyítékok és szakértők az eljárásban

A környezetvédelmi közigazgatási ügyekre vonatkozó konkrét szabályok áttekintése, bírósági felülvizsgálat, szakértő bevonása az eljárásba stb.

1) A bizonyítékok értékelése – Vannak-e korlátai a bizonyítékok beszerzésének vagy értékelésének, a bíróság hivatalból elrendelhet-e bizonyítást?

Közigazgatási eljárásban a hatóság bizonyítási eljárást folytat le, ha a döntéshozatalhoz nem elegendők a rendelkezésre álló adatok. A közigazgatási eljárásban minden olyan bizonyíték felhasználható, amely a tényállás tisztázására alkalmas, azonban nem használható fel bizonyítékként a hatóság által, jogszabálysértéssel megszerzett bizonyíték. A hatóság által hivatalosan ismert és a köztudomású tényeket nem kell bizonyítani. Az eljárásban az ügyfelek is előterjeszhetnek bizonyítékot a hatóság részére, amely a rendelkezésre álló bizonyítékokat szabad meggyőződése szerint értékeli.

A közigazgatási hatóságnak szakértőt kell meghallgatni vagy szakvéleményt kell kérni, ha az ügyben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához különleges szakértelem szükséges, és az eljáró hatóság nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel, nem lehet azonban szakértőt kirendelni, ha ugyanabban a szakkérdésben szakhatóság állásfoglalását kell beszerezni.

A közigazgatási perben a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben, a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve értékeli. Fő szabály szerint bizonyítási indítvány előterjesztésére, illetve bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátására legkésőbb az első tárgyaláson van lehetőség.

A bíróság egyes esetekben hivatalból is elrendelhet bizonyítást, így akkor, ha az olyan tény, körülmény alátámasztására szolgáló bizonyítékok tekintetében, amelyeket hivatalból kell figyelembe vennie, illetve kiskorú vagy fogyatékosági támogatásra jogosult személy érdekeit veszélyeztető jogsértésre való hivatkozás esetén.

A bizonyítás hivatalból elrendeléséről a feleket a bíróság tájékoztatja, és felhívja őket észrevételeik, és az ezekre vonatkozó bizonyítékok előterjesztésére.

2) Elő lehet-e terjeszteni új bizonyítékot?

A közigazgatási eljárásban az ügyfelek, illetve az érintett nyilvánosság tagjai (akik nem lépnek fel ügyfélként) bizonyítékokat, észrevételeket nyújthatnak be a hatósághoz.

A bírósági eljárásban a Kp. fő szabálya alapján bizonyítási indítvány előterjesztésére, illetve bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátására legkésőbb az első tárgyaláson van lehetőség, azonban a bíróság legfeljebb tizenöt napos határidő tűzésével ezt követően is engedélyezheti bizonyítási indítvány előterjesztését, illetve bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátását, ha a felperes a keresetét megváltoztatja, vagy az az anyagi pervezetés folytán vált szükségessé.

3) Hogyan lehet szakértői véleményt beszerezni az eljárások során? A szakértők nyilvánosan hozzáférhető jegyzékei és nyilvántartásai

Bírósági eljárásban szakértőt kell alkalmazni, ha a jogvita kereteinek a meghatározásához vagy a perben jelentős tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges. Szakértőként az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény szerinti szakértőt vagy az abban meghatározott eseti szakértőt lehet alkalmazni a fél megbízása vagy bírósági kirendelés alapján. Az [igazságügyi szakértők adatbázisa](#) elérhető a Kormány honlapján.

3.1) A szakértői vélemény kötelező erejű-e a bírákra nézve, van-e lehetőség bizonyos fokú mérlegelésre?

A kizárt, a kirendelés alól felmentett szakértő szakvéleménye, az aggályos magánszakértői vélemény vagy kirendelt szakértőtől származó szakvélemény, valamint törvény rendelkezése ellenére vagy a jelen fejezetben foglalt rendelkezések megsértésével benyújtott magánszakértői vélemény vagy más eljárásban kirendelt szakértőtől származó szakvélemény a perben bizonyítékként nem vehető figyelembe. Ebből következően, amennyiben a szakértői vélemény megfelel a törvényi kritériumoknak, azt a bíróságnak bizonyítékként kell figyelembe vennie.

3.2) A bíróság által kirendelt szakértőkre vonatkozó szabályok

Fő szabály szerint a fél a megbízása alapján eljáró szakértő által készített szakvélemény (magánszakértői vélemény) benyújtását indítványozhatja, illetve bizonyító fél a más eljárásban kirendelt szakértőnek a szakkérdés tárgyában készített szakvéleménye felhasználását is indítványozhatja.

A bíróság indítványra szakértőt rendel ki, ha a bizonyító felek egyike sem indítványozza magánszakértő vagy más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazását, valamennyi magánszakértői vélemény aggályos, vagy a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye aggályossága kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadása vagy a feltenni indítványozott kérdések megválaszolása érdekében szükséges. A bíróság ugyanazon szakkérdésre rendszerint egy szakértőt rendel ki.

A kirendelésre irányuló indítványban fel kell tüntetni azokat a kérdéseket, amelyeket a szakértőnek meg kell válaszolnia. Az indítványozó fél ellenfele is jogosult kérdéseket indítványozni.

A bíróság a felek által feltüntetett kérdésekkel érintett tényállítások tekintetében tehet fel a szakértőnek kérdést, és a kirendelésből mellőzi az ügyre, valamint a szakértő szakismereteinek a körébe nem tartozó kérdéseket. A kirendelt szakértő a tárgyaláson vagy egyébként a bizonyításfelvételnél jelen lehet, a felekhez és a közreműködőkhöz kérdések feltevését indítványozhatja. A bíróság küldi meg a kirendelt szakértő írásbeli szakvéleményét a felek részére. A felek a szakértőhöz kérdések feltevését és azt is indítványozhatják, hogy a szakértő a szakvélemény aggályossága kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítást adja meg.

Ha a kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos és az aggályosság a szakértő által adott felvilágosítás ellenére sem volt kiküszöbölhető, a bíróság indítványra új szakértőt rendel ki.

3.3) A felek által felkért szakértőkre vonatkozó szabályok

A fél a megbízása alapján eljáró szakértő által készített szakvélemény (magánszakértői vélemény) benyújtását indítványozhatja. Ha a bíróság az indítványnak helyt ad, a félnek a magánszakértői véleményt a bíróság felhívásában meghatározott határidőn belül kell benyújtania a bíróság részére. Több bizonyító fél, illetve a bizonyító fél több ellenfele ugyanazon szakkérdés vonatkozásában csak egy magánszakértőt alkalmazhat.

A magánszakértő alkalmazásán túl, a bizonyító fél a más eljárásban kirendelt szakértőnek a szakkérdés tárgyában készített szakvéleménye felhasználását is indítványozhatja.

Kirendelt szakértő vagy magánszakértő alkalmazásának az indítványozása esetén ugyanazon szakkérdés vonatkozásában már nincs helye más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának.

A bíróság küldi ki a magánszakértői véleményt a benyújtó fél ellenfele részére, aki a magánszakértői véleményre vonatkozóan a magánszakértőhöz kérdéseket intézhet.

Ha a magánszakértői vélemények között ellentét áll fenn, bármelyik fél indítványozhatja, hogy a magánszakértők a magánszakértői véleményeket az ellentét indokainak az ismertetése vonatkozásában ugyanazon a tárgyaláson szóban egészítsék ki.

3.4) Milyen eljárási illetékek fizetendők, ideértve a szakértői vélemények és a szakértő tanúk meghallgatásának költségeit is?

A kirendelt szakértő jogosult a közreműködésével összefüggésben felmerült költségei megtérítésére, és megfelelő díjazásra.

Fő szabály szerint a bizonyítással járó költséget a bizonyító fél előlegezi. A szakértői díjat az indítványozó fél köteles előlegezni, amennyiben a bíróság indítványra szakértőt rendel ki, mert az adott szakkérdés vonatkozásában valamennyi magánszakértői vélemény aggályos, vagy a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye aggályossága kiküszöböléséhez, a szakvélemény kiegészítéséhez, kérdések megválaszolásához szükséges.

A bíróság köteles elrendelni a kirendelt szakértő díja fedezésére előreláthatóan szükséges összeg letétbe helyezését.

A perköltség megtérítését a fél az adott perköltség felszámításával kérheti. Ennek során meg kell jelölni az igényelt költség összegét, a felmerülésének lényeges körülményeit, azt, hogy a perbe vitt mely jog érvényesítésével összefüggésben merült fel. Mindezeket szükség szerint okirattal is igazolni kell. A bíróság által az eljárást befejező határozatban meghatározható költség az annak összegét szabályozó jogszabályi rendelkezésre utalással is felszámítható.

A szakértő munkatervének elkészítési költségét a bizonyító fél előlegezi meg, aki ha meghatározott határidőn belül a szakértői munka elvégzését nem kéri vagy a munkatervben megjelölt szakértői díjat nem helyezi letétbe, a munkaterv elkészítésének a költségét nem számíthatja fel perköltségként.

Amennyiben kifejezetten magas szakértői költség várható, a bíróság kérelemre a szakértőt a kirendelésben elsődlegesen arra hívja fel, hogy szakértői feladatáról és annak várható költségeiről készítsen munkatervet.

A szakértői díj és a szakértő költségei a perköltség részét képezik. Fő szabály szerint a pernyertes fél perköltségét is a pervesztes fél viseli. Részbeni pernyertesség esetén, a pervesztesség arányában kell a perköltséget viselni a feleknek. A magánszakértő díját a szakértőt megbízó fél fizeti. Amennyiben a szakértő vélemény aggályos, úgy az adott fél a szakértői díjat nem számíthatja fel perköltségként.

1.6. Jogi szakmák és lehetséges szereplők, az eljárások résztvevői

1) Az ügyvédek (kötelező) szerepe. Hogyan lehet kapcsolatba lépni velük (nyilvánosan hozzáférhető internetes link a nyilvántartáshoz vagy a kamara honlapjához). Környezetvédelmi ügyekre szakosodott ügyvédek

A közigazgatási és munkaügyi bíróságok (2020. március 31. után a törvényszékek közigazgatási kollégiumai által folytatott) környezetvédelmi közigazgatási perekben a jogi képviselő nem kötelező.

A Magyar Ügyvédi Kamara hivatalos honlapja: <http://www.magyarugyvedikamara.hu>

1.1 Van-e lehetőség pro bono segítségnyújtásra?

Az ingyenes jogsegély kapcsán a kormányhivatalok által a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény [18] alapján végzett tevékenységet, illetve a környezetvédelmi ügyekben magánszemélyeknek és civil szervezeteknek jogi segítséget nyújtó NGO-kat említhetjük.

1.2 Ha létezik pro bono ügyvédi segítségnyújtás, melyek az igénybevételére irányuló eljárás fő elemei?

A jogi segítségnyújtás elemei és feltételei az adott, jogi segítségnyújtással foglalkozó szervezettől függ.

[Védegylet](#)

[Levegő Munkacsoport](#)

[MTVSZ](#)

[EMLA Egyesület](#)

[Reflex Környezetvédő Egyesület](#)

1.3 A kérelmező hová fordulhat, ha pro bono ügyvédi segítséget szeretne igénybe venni?

Ez az adott, jogi segítségnyújtással foglalkozó szervezettől függ. Általában ezen szervezetek honlapján találhatóak kapcsolati, elérhetőségi adatok, amelyeken keresztül lehet megkeresést küldeni, segítséget kérni.

2) Az elérhetőségi adatokat is tartalmazó szakértői nyilvántartások vagy a kamarák vagy nyilvántartások nyilvánosan elérhető honlapjai

Az igazságügyi szakértők kamarájának elérhetősége: <https://misk.hu/index.php>

3) A környezetvédelem területen működő NGO-k listája, linkek azokhoz a honlapokhoz, ahol ezek az NGO-k elérhetők

[Védegylet](#)

[Levegő Munkacsoport](#)

[MTVSZ](#)

[EMLA Egyesület](#)

[Reflex Környezetvédő Egyesület](#)

4) A tagállamban működő nemzetközi NGO-k jegyzéke

[Greenpeace](#)

[WWF](#)

[Friends of the Earth](#)

[MTVSZ](#)

[Association of Justice and Environment](#)

1.7. Az eljárások hatékonyságának biztosítékai

1.7.1. Eljárási határidők

1) A közigazgatási (nem bírósági) környezetvédelmi határozat közigazgatási szerv (felettes vagy azonos szintű szerv) általi megtámadásának határideje

A fellebbezés lehetősége megszűnt a környezetvédelmi ügyekben.

2) A közigazgatási szerv határozatának meghozatalára vonatkozó határidő

A fellebbezés lehetősége megszűnt a környezetvédelmi ügyekben.

3) Lehetséges-e közvetlenül a bíróság előtt megtámadni az elsőfokú közigazgatási határozatokat?

Az ügyfél közigazgatási pert indíthat a véglegessé vált hatósági döntés ellen. Fellebbezéssel támadható döntés esetén közigazgatási per akkor indítható, ha az arra jogosultak valamelyike fellebbezett és a fellebbezést elbírálták. Egyfokú eljárások esetében, mint amilyen a környezetvédelmi hatósági eljárás, a közléssel a hatóság döntése végleges és ellene közvetlenül bírósághoz lehet fordulni.

Ha az ügyész felhívással élt, s a jogsértés megszüntetésére megállapított határidő eredménytelenül eltelt, az ügyész közigazgatási pert indíthat a hatóság véglegessé vált döntése ellen, vagy a hatóság eljárási kötelezettségének elmulasztása esetén a hatóság eljárásra kötelezése iránt.

4) Köti-e határidő a nemzeti bíróságot az ítélethozatal tekintetében?

A magyar jogszabályok nem rögzítenek kifejezett határidőt a bíróság döntésének meghozatalára, azonban a perkoncentráció elve alapján kell a bíróságnak eljárni. Ez az elv megköveteli, hogy mind a bíróság, mind a felek törekedjenek arra, hogy az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték olyan időpontban álljon rendelkezésre, hogy a jogvita lehetőleg egy tárgyaláson elbírálható legyen.

5) Az eljárás során alkalmazandó határidők (a felek számára, a bizonyítékok benyújtása tekintetében, egyéb lehetséges határidők stb.)

A környezetvédelmi közigazgatási eljárásokban alkalmazandó határidőket az Ákr. és a szektorális jogszabályok írják elő, míg a közigazgatási perek eljárásra nézve a Pp. és a Kp. rögzítik.

A közigazgatási eljárások általános szabályait tekintve az Ákr. az általános ügyintézési határidőn túl más, az ügyfelek számára lényeges határidőt nem szab. Amennyiben a kérelem dokumentáció hiányos, az eljáró hatóság egy alkalommal felhívja a kérelmezőt hiánypótlásra, s ennek teljesítési határidejét a hatóság állapítja meg

Amennyiben jogszabály egy-egy eljárási cselekmény teljesítésének határidejéről nem rendelkezik, a hatóság, az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője azonnal, de legkésőbb nyolc napon belül gondoskodik arról, hogy az eljárási cselekményt teljesítse vagy a végzést meghozza.

A környezetvédelmi közigazgatási eljárásokon irányadó határidők kapcsán ld.1.8. pont.

A keresetlevelet a vitatott közigazgatási cselekmény közlésétől számított harminc napon belül kell a vitatott cselekményt megvalósító közigazgatási szervhez benyújtani. A keresetlevelet a benyújtástól számított 30 napon belül kell az ügy irataival együtt a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz továbbítani. Ha a keresetlevél azonnali jogvédelem iránti kérelmet is tartalmaz, a keresetlevelet a benyújtástól számított öt napon belül kell az ügy irataival együtt a bírósághoz továbbítani.

Tárgyalás tartását a felperes a kereseti kérelemben, az alperes pedig a védiratában kérheti. Tárgyalás tartása kérhető továbbá a perbelépési kérelemben, illetve a perbeállítást követő 15 napon belül.

A bíróság a keresetlevélnek a bírósághoz való érkezését követő harminc napon belül intézkedik a tárgyalási határnap kitűzéséről. Az első tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a védirat felperessel történő közlése a tárgyalás napját legalább tizenöt nappal megelőzze, ezt az időtartamot a bíróság azonban sürgős esetben lerövidítheti.

A feleket a bíróság idézi a tárgyalásra. Az idézéssel együtt a feleknek meg kell küldeni a korábbi beadványokat, amelyeket addig nem kézbesítettek számukra. Az idézésben a feleket a bíróság felhívja arra, hogy az ügyre vonatkozó, birtokában lévő és korábban be nem csatolt okiratokat a tárgyalásra hozza magával. Az idézésben a bíróság felhívja a felperest és az érdekeltet arra, hogy a védiratban foglaltakra a tárgyalást megelőzően írásban nyilatkozhat, valamint figyelmezteti a feleket arra, hogy a tárgyaláson csak szóban tehetnek nyilatkozatot.

A bíróság a nyilatkozat megtételére a tárgyalás napját megelőző, s tizenöt napnál nem rövidebb határidőt állapít meg. A bíróság a határidőt követően előterjesztett nyilatkozatot mellőzheti.

Bizonyítási indítvány előterjesztésére, illetve bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátására legkésőbb az első tárgyaláson van lehetőség.

A tárgyalás elhalasztásának csak indokolt esetben, az ok megjelölésével van helye. Ha lehetséges, a tárgyalás elhalasztása esetén a bíróság a megidézetteket előzetesen értesíti, és intézkedik az új tárgyalási határnap kitűzéséről. A felek közös kérelmére a bíróság egy alkalommal a tárgyalást legfeljebb hatvan nappal elhalaszthatja, ha az a jogvita észszerű időn belüli rendezését elősegíti.

A felek a bizonyítékok kapcsán a tárgyaláson szóban észrevételeket tehetnek. Ha a tárgyalást további bizonyítás miatt kell elhalasztani, a bíróság tizenöt napnál nem rövidebb határidőt állapít meg az írásbeli nyilatkozatok előterjesztésére.

Amennyiben tárgyaláson kívül bírálja el a bíróság az ügyet, a felek számára beadványaik benyújtására legalább 15 napos határidőt szab a bíróság. Az e beadványokra adandó válaszok és egyéb beadványok benyújtására a bíróság szintén tizenöt napnál nem rövidebb határidőt állapít meg.

1.7.2. Ideiglenes és biztosítási intézkedések, az ítéletek végrehajtása

1) Mikor bír felfüggesztő hatállyal a közigazgatási határozat elleni fellebbezés?

Fő szabály szerint, amennyiben a hatóság a döntését nem nyilvánítja azonnal végrehajthatónak, úgy a fellebbezésnek halasztó hatálya van annak végrehajtására. Ez a rendelkezés azonban nem alkalmazandó az egyfokú környezetvédelmi közigazgatási ügyekben, mivel a közigazgatási hatóság döntésével szemben nem lehet fellebbezni, s azt csak a bíróságon lehet megtámadni. Környezetvédelmi bíróságok kapcsán speciális eljárási szabály található a Kvt. 96/C. §-ában, amely kimondja, hogy a bíróságot kiszabó határozatát megtámadó keresetlevélnek a végrehajtásra halasztó hatálya van. Egyéb környezetvédelmi ügyekben a keresetlevélnek nincs halasztó hatálya.

2) Van-e lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedés hozatalára a közigazgatási jogorvoslati eljárás során a hatóság vagy a felettes hatóság részéről?

Amennyiben a közigazgatási döntés fellebbezhető, a döntésnek halasztó hatálya van annak végrehajtására. Egyéb jogvédelmi lehetőség a közigazgatási eljárásban nincs.

3) Van-e lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedés iránti kérelem benyújtására az eljárás során, és ha igen, milyen feltételek mellett? Van-e határideje az ilyen kérelem benyújtásának?

Közigazgatási eljárásokban erre nincs lehetőség.

4) A benyújtott fellebbezéstől függetlenül a közigazgatási határozat azonnal végrehajtható-e? Milyen feltételek mellett?

A hatóság négy esetben nyilvánítja a döntését azonnal végrehajthatónak, ha

- életveszéllyel, súlyos kárral vagy a személyiségi jogok jelentős sérelmével fenyegető helyzet megelőzése, elhárítása vagy káros következményeinek enyhítése miatt szükséges,
- nemzetbiztonsági, honvédelmi vagy közbiztonsági érdekből, illetve a közérdek védelme miatt szükséges,
- a döntés valakinek a tartásáról vagy gondozásáról rendelkezik, vagy
- a hatósági nyilvántartásba történő haladéktalan bejegyzést törvény írja elő.

5) Felfüggesztik-e a bírósági szakaszban a közigazgatási határozat végrehajtását, ha azt bíróság előtt megtámadták?

Fő szabály szerint a keresetlevél előterjesztésének nincs halasztó hatálya a megtámadott döntés végrehajthatóságára. Az eljárási szabályok azonban lehetőséget biztosítanak arra, hogy az eljárás során bármikor azonnali jogvédelmet kérjen a bíróságtól. Ennek keretében kérhető a halasztó hatály elrendelése, a halasztó hatály feloldása, ideiglenes intézkedés, illetve előzetes bizonyítás elrendelése.

6) Van-e lehetősége a nemzeti bíróságoknak a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedés hozatalára (feltétele-e ennek pénzügyi biztosíték letétbe helyezése)? Van-e külön fellebbezési lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyását vagy a pénzügyi biztosítékot elrendelő ideiglenes intézkedés ellen?

Az azonnali jogvédelemnek fő szabály szerint nem feltétele pénzügyi biztosíték nyújtása, de a bíróság a kérelem teljesítését biztosíték adásához kötheti. Az azonnali jogvédelem tárgyában hozott végzés ellen a közléstől számított nyolc napon belül van helye fellebbezésnek, amelyet a Kúria bírál el.

1.7.3. Költségek – Költségmentesség – Pro bono segítségnyújtás, egyéb pénzügyi segítségnyújtási mechanizmusok

1) Hogyan számíthatók ki az eljárás megindítása esetén felmerülő költségek – adminisztratív költségek, bírósági költségek, a kereset benyújtásakor fizetendő illeték, szakértői díjak, ügyvédi díjak, fellebbezési illeték, stb.

A közigazgatási eljárásban eljárási költség mindaz a költség, ami az eljárás során felmerül. Fő szabály szerint az eljárás költségeit az viseli, akinél azok felmerültek. Több azonos érdekű ügyfél esetén az ügyfelek egyetemlegesen felelősek az eljárási költség viseléséért. Kérelemre indult eljárásban az eljárási költséget a kérelmező ügyfél előlegezi. Több azonos érdekű ügyfél esetén az ügyfelek egyetemlegesen felelnek az eljárási költség megelőlegezéséért.

Kérelemre indult eljárásban az eljárási költséget a kérelmező ügyfél előlegezi, azonban az ügyfél nem kötelezhető olyan eljárási költség előlegezésére, amelyet a díj tartalmaz. A bizonyítási eljárással járó költségeket a bizonyítást indítványozó félnek kell előlegeznie.

Amennyiben a hatósági eljárást hivatalból folytatják, úgy az eljárási költséget a hatóság előlegezi. Ez alól kivételt képez az ügyfél megjelenésével kapcsolatos költség, az ügyfél képviselőjében eljáró személy költsége, a nem hatóság által viselendő fordítási költség, és az ügyfél, valamint az eljárás egyéb résztvevője részéről felmerült levelezési, dokumentumtovábbítási költség.

Az eljárási költség összegét a hatóság határozza meg, és a viseléséről, illetve esetlegesen a megelőlegezett költség visszatérítéséről. Az eljárási költség összegét az azt alátámasztó bizonyítékok figyelembevételével állapítják meg. Indokolatlanul magas eljárási költség esetben a hatóság köteles alacsonyabb összeget megállapítani.

A hatóság költségmentességet engedélyezhet annak a természetes személy ügyfélnek, aki az eljárási költséget vagy egy részét nem képes viselni, jogai érvényesítésének megkönnyítésére, vagy törvényben meghatározott más fontos okból. A költségmentesség az eljárási költség előlegezése és viselése alóli teljes vagy részleges mentességet biztosít, s a kérelem előterjesztésétől kezdve az eljárás egész tartamára és a végrehajtási eljárásra terjed ki

A perköltség minden költséget magában foglal, amely a félnél a perben vagy azt megelőzően a jog perbeli érvényesítésével okozati összefüggésben és szükségképpen, ideértve a bíróság előtt történő megjelenéssel szükségképpen felmerült keresetkiesést is. A perköltségbe tartozik pl. az eljárási illetékek, díjak és a jogi képviselő megbízási díja is. Fő szabály szerint a közigazgatási perek illetéke 30.000 Ft. Ettől eltérően kell számítani az illetéket, ha az eljárás tárgya adó-, illeték-, adójellegű kötelezettséggel, társadalombiztosítási járulék- vagy vámkötelezettséggel, versenyfelügyeleti ügygel, sajtótermékkel és a panaszügyek kivételével médiaszolgáltatással, továbbá elektronikus hírközléssel vagy közbeszerzéssel kapcsolatos.

A civil szervezetek (alapítványok és egyesületek) mentesek az illetékfizetési kötelezettség alól, azonban ez a mentesség nem terjed ki az eljárás egyéb költségeire.

2) Mennyi a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező/ egyéb ideiglenes intézkedés illetéke, és szükséges-e pénzügyi letét?

Nem. Akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási tevékenység vagy az azzal előidézett helyzet fenntartása sérti, a bíróságtól azonnali jogvédelmet kérhet. A kérelmet a bírósághoz kell benyújtani, ha azt nem a keresetlevéllel együtt nyújtják be. A kérelemben részletesen meg kell indokolni az azonnali jogvédelem szükségességét, megalapozottságát. A bíróság a kérelem teljesítését biztosíték adásához kötheti.

3) Rendelkezésre áll-e költségmentesség természetes személyek számára?

Igen, a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX[19] törvény szabályozza a bírósági és azon kívüli eljárásokban, közigazgatási eljárásokban igénybe vehető jogi segítség különböző formáit.

4) Rendelkezésre áll-e költségmentesség egyesületek, jogi személyek, jogi személyiséggel rendelkező vagy nem rendelkező NGO-k számára? Ha igen, hogyan kell azt kérelmezni? Van-e lehetőség pro bono segítségnyújtásra?

A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX törvény alapján támogatásban részesíthető a közhasznú szervezet és a munkavállalói érdek-képviselői szervezet az általa közérdekből, külön jogszabály felhatalmazása alapján indított perben, például fogyasztóvédelmi vagy környezetvédelmi szervezetek. A jogi segítségnyújtás keretében a perekben a felperes, az alperes, a beavatkozó (perbehívott), az érdekelt, a kérelmező és a kérelmezett fél részére a pártfogó ügyvédi képviselőt az állam biztosítja és annak költségét a fél helyett megelőlegezi vagy viseli.

A jogi segítségnyújtás iránti kérelmet a jogi segítségnyújtó szolgálathoz egy példányban, az erre a célra rendszeresített nyomtatvány kitöltésével kell benyújtani, s csatolni kell hozzá a támogatásra való jogosultságot igazoló okiratokat ([kérelemnyomtatvány](#)).

A kormányhivatalokon belül, a 2003. évi LXXX. törvény alapján működő jogi segítségnyújtó szolgálaton kívül a környezetvédelmi ügyekben magánszemélyeknek és civil szervezeteknek jogi segítséget nyújtó NGO-kat említhetjük.

Ha a támogatás igénybevételének feltételei kérelem alapján megállapíthatók, akkor a jogi segítségnyújtó szolgálat a kérelemről személyesen történő benyújtásakor lehetőség szerint azonnal, de legkésőbb öt napon belül, az írásban benyújtott kérelem alapján pedig tizenöt napon belül dönt.

A jogi segítségnyújtó szolgálat ingyenesen ad felvilágosítást a jogi segítség, annak engedélyezési feltételei, felülvizsgálata, visszavonása és visszatérítése kapcsán, valamint a jogi segítségnyújtók elérhetőségéről. A jogi segítségnyújtó szolgálat kérelemnyomtatványt is ad, illetve segítséget nyújt annak kitöltésében.

A jogi segítségnyújtók névjegyzéke elérhető <https://szakrendszer.im.gov.hu/nevjegyzek/> oldalon, s további információ található a jogi segítségnyújtásról a <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/jogi-segitsegnyujtas> linken.

A jogi segítségnyújtó szolgálat elérhetőségei a következő [dokumentumban található](#)ok.

5) Rendelkezésre állnak-e egyéb mechanizmusok pénzügyi támogatás nyújtására?

A közigazgatási és peres eljárások költségeinek fedezésére nem kínál további eszközöket a magyar jog.

6) Alkalmazandó-e a „vesztes fél fizet” elve? Hogyan alkalmazzák ezt az elvet a bíróságok, vannak-e kivételek?

Az általános szabály szerint a pernyertes fél költségeit is a pervesztes félnek kell viselnie. Részbeni pernyertesség esetén, a pervesztesség arányában kell a perköltséget viselni a feleknek. A pertársak a perköltséget egyetemlegesen térítik meg.

Indokolt esetben a bíróság mérsékelheti a jogi képviselőnek járó díjat, ha az aránytalan a jogi képviselő eljárásbeli cselekményeihez viszonyítva.

Egyezség megkötése esetén a felek megállapodása szerinti fél téríti meg az ellenfele perköltségét. Megállapodás hiányában az egyezség szerint pernyertes fél perköltségét az egyezség szerint pervesztes fél téríti meg. Ha a pernyertesség és a pervesztesség aránya nem állapítható meg, egyik fél sem köteles perköltség megtérítésére.

Az eljárás megszüntetése esetén az alperes perköltségét a felperes téríti meg. Ha azonban az elállásra azért került sor, mert az alperes a követelést az eljárás megindítását követően teljesítette, a felperes perköltségét az alperes téríti meg. Az eljárás halál vagy megszűnés miatti megszüntetése esetén egyik fél sem köteles ellenfele perköltségét megtéríteni.

Függetlenül attól, hogy egy adott fél pervesztes lesz-e vagy sem, ha egyes perbeli cselekményeket sikertelenül végez, egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, valamely határnapot vagy határidőt mulaszt vagy más módon, akár a perben akár azt megelőzően az ellenfélnek feleslegesen, a perköltség körébe tartozó költséget okoz, köteles ezek megtérítésére.

7) Biztosíthat-e a bíróság mentességet az eljárási költségek, illetékek, bejelentési illetékek megfizetése, a költségek megállapítása stb. alól? Van-e bármely más, ehhez a témához kapcsolódó sajátossága a nemzeti szabályozásnak?

A felet az alábbi költségkedvezmények illethetik meg:

- tárgyi és személyes költségmentesség,
- tárgyi és személyes költségfeljegyzési jog,
- tárgyi és személyes illetékmentesség,
- tárgyi illetékfeljegyzési jog,
- mérsékelt illeték,
- pártfogó ügyvédi díj előlegezése vagy megfizetése alóli mentesség.

Általában a felet a személyes költségmentesség és a személyes költségfeljegyzési jog a jövedelmi- és vagyoni viszonyai alapján kérelemre, míg a személyes illetékmentesség a személye alapján hivatalból illeti meg. Speciális kedvezmény alapja biztosítható egyes eljárások tárgyánál fogva, a mérsékelt illeték kedvezménye pedig meghatározott perbeli események bekövetkezése esetén hivatalból illeti meg a felet (pl. ha az alperes hatóság intézkedik a jogsértés kiküszöbölése iránt és a döntését módosítja vagy visszavonja).

Költségmentesség esetén a fél mentes az illeték előzetes megfizetése, a per során felmerülő költség előlegezése, a meg nem fizetett illeték, továbbá az állam által előlegezett költség megfizetése, és a perköltség-biztosíték letétele alól.

Költségfeljegyzési jog esetén a fél mentes az illeték előzetes megfizetése, és a per során felmerülő költség előlegezése alól.

Fontos megjegyezni, hogy a költségmentesség nem mentesíti a felet a szükségtelen perbeli cselekmény meg nem

fizetett illetékének és egyes költségeinek megfizetése alól.

A bíróság határoz a személyes költségmentesség és a személyes költségfeljegyzési jog engedélyezése és az engedélyezett költségkedvezmény megvonása kérdésében. Az engedélyezés elutasítása és a költségkedvezményt megvonó határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

A közigazgatási perekben speciális szabály, hogy a mintaperekben[20] a bíróság rendelkezhet úgy, hogy a bizonyítás körében felmerült perköltséget vagy annak egy részét az állam előlegezi, illetve viseli.

1.7.4. Az információhoz való hozzáférés az igazságszolgáltatáshoz való jog összefüggésében – a 2003/4/EK irányelvhez kapcsolódó rendelkezések

1) Hol érhetők el a környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való jogra vonatkozó nemzeti szabályok? Léteznek-e egyéb strukturált terjesztési formák e szabályok esetében?

Környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés legfontosabb szabályait a Kvt., a Khvr. és az Skvr. rögzíti, amelyek megtalálhatók a [Magyar Közlöny honlapján](#) és a [Nemzeti Jogszabálytárban](#).

E tekintetben további hasznos információ található az [Alapvető Jogok Biztosának honlapján](#), [egyedül környezetvédelmi civil szervezetek](#) oldalán vagy a <https://www.documents.clientearth.org/wp-content/uploads/library/2020-01-06-jogorvoslati-jogok-magyarorszagon-kezikonyv-ext-hu.pdf> linken.

2) A különböző környezetvédelmi eljárások során hogyan történik az ilyen információk rendelkezésre bocsátása? Kitől tud tájékoztatást kérni a kérelmező?

Az általános eljárási jogszabályok megkövetelik, hogy a hatóság, illetve a bíróság döntése tartalmazza a tájékoztatást a jogorvoslat lehetőségéről.

3) Milyen szabályok vonatkoznak az igazságszolgáltatáshoz való joggal kapcsolatos információk terjesztésére a tervek, programok, stb. vonatkozó ágazati szabályok (pl. környezeti hatásvizsgálat, a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése (IPPC)/ az ipari kibocsátásokról szóló irányelv) esetében?

E tekintetben nincsenek különös szabályok a magyar jogban. Az általános előírások alapján a hatóság, illetve a bíróság döntésének tartalmaznia kell tájékoztatást a jogorvoslat lehetőségéről.

A tervek és programok kapcsán, amelyeket nem hatóság fogad el jogi erejű dokumentumban, az érintett nyilvánosságot a terv, program kidolgozója tájékoztatja az eljárás részleteiről, a terv, program dokumentációjának elérhetőségéről, e tájékoztatás azonban nem tartalmaz információt a jogorvoslati lehetőségekről.

4) Kötelező-e a közigazgatási határozatban és az ítéletben az igazságszolgáltatáshoz való jogra vonatkozó információt megadni?

A hatóság döntésének rendelkező része tartalmazza a hatóság döntését, a szakhatóság állásfoglalását, a jogorvoslat igénybevételével kapcsolatos tájékoztatást és a felmerült eljárási költséget. Egyszerűsített döntés, amely mellőzi a jogorvoslatról való tájékoztatást, s amely az indokolásban csak az azt megalapozó jogszabályhelyek megjelölését tartalmazza csak akkor hozható, ha a hatóság a kérelemnek teljes egészében helyt ad, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél, vagy a döntés az ellenérdekű ügyfél jogát vagy jogos érdekét nem érinti, vagy ha a hatóság az egyezséget hagy jóvá.

A bíróság ítéletének is tartalmaznia kell, hogy a döntéssel szemben van-e helye jogorvoslatnak, s ha igen, a jogorvoslati kérelem benyújtásának módjáról és határidejéről és a tárgyalás tartásának lehetőségéről való tájékoztatást is.

5) Biztosítanak-e fordítást, tolmácsolást a külföldi résztvevők számára? Melyek az alkalmazandó szabályok?

Mind a hatósági, mind a bírósági eljárások nyelve a magyar. Azonban az Ákr. alapján tolmácsot kell igénybe venni, amennyiben az ügyintéző nem ismeri a magyar nyelvet nem ismerő ügyfél vagy az eljárás más résztvevője által beszélt nyelvet.

Emellett a Pp. alapján a peres eljárásokban – beleértve ebbe a Kp. alapján zajló közigazgatási pereket is – szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni. A bíróság törvény alapján tolmácsot, jelnyelvi tolmácsot, illetve fordítót rendel ki.

1.8. Különleges eljárási szabályok

1.8.1. Környezeti hatásvizsgálat (KHV) – a 2003/35/EK irányelvhez kapcsolódó rendelkezések

A környezeti hatásvizsgálattal (KHV) kapcsolatos országspecifikus szabályok az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében

1) A kereshetőségi jogra és az igazságszolgáltatáshoz való jogra vonatkozó szabályok (feltételek, időkeret, érintett nyilvánosság) az előszűrés tekintetében

Az Ákr. 10. § (1) bekezdése értelmében a közigazgatási eljárásokban ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit hatósági ellenőrzés alá vontak. Emellett, egyes ügyfajtákban törvény vagy kormányrendelet meghatározott megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik ügyfélnek minősülnek.

A KHV szabályai értelmében, az előzetes vizsgálat során (screening) érintett nyilvánosság tagja az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet,

- amelyre az e rendelet szerinti eljárásban hozott döntés kihat, vagy kihathat, vagy
- amely az e rendelet szerinti eljárásban hozott döntésben egyébként érdekelt, ideértve a Kvt. 98. § (1) bekezdésében foglalt környezetvédelmi szervezetet is.

A Kvt. által rögzített ügyfél-fogalom szerint a környezetvédelmi érdekek képviselőjére létrehozott politikai pártnak és érdekképviselőnek nem minősülő, a hatásterületen működő egyesületeket a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg. Ezt a jogi státuszt a KHV és IED hatálya alá tartozó eljárásokat szabályozó Khvr. rendelkezése is megerősíti azzal, hogy kimondja, az adott tevékenység hatásterületén működő szervezeteket az ügyben érintettnek kell tekinteni.

A közigazgatási peres eljárásban azok a személyek, akik ügyfélnek minősültek a közigazgatási eljárásban, keresetet nyújthatnak be a hatóság döntésével szemben. A jogos érdek fennállását, amely szükséges a perbelépéshez, a hatásterületi érintettség határozza meg illetve az, hogy a szervezet tevékenységét az ügy érinti.

A Kvt. 98. § (1) bekezdésével összehasonlítva a Kp. egy további feltételt támaszt a civil szervezetek számára a keresetindításhoz, vagyis azt, hogy az adott szervezetnek legalább egy éve kell már működnie a hatásterületen.

Az érintett nyilvánosság tagjai és környezetvédelmi szervezetek kérhetik az ügyféli jogállást a közigazgatási eljárásban és jogosultak keresetet indítani a hatóság végleges döntésével szemben. Az előzetes vizsgálatban hozott hatósági döntés bíróság előtt megtámadható.

2) A kereshetőségi jogra vonatkozó szabályok (feltételek, időkeret, érintett nyilvánosság) a tárgykijelölés tekintetében

Az előzetes vizsgálat szabályaihoz hasonlóan az előzetes konzultáció (scoping) során az ügyféli jogállást az Ákr. 10. § (1) bekezdése és a Khvr. érintett nyilvánosság fogalma biztosítja, beleértve azon természetes személyeket, jogi személyeket vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteket,

- akikre az e rendelet szerinti eljárásban hozott döntés kihat, vagy kihathat, vagy
- aki az e rendelet szerinti eljárásban hozott döntésben egyébként érdekelt, ideértve a Kvt. 98. § (1) bekezdésében foglalt környezetvédelmi szervezetet is.

Az érintett nyilvánosság tagjai, környezetvédelmi civil szervezetek kérhetik az ügyféli jogállás megállapítását előzetes konzultáció (scoping) során. Az ennek során született eredmény azonban önállóan nem, hanem a KHV eljárásban hozott végleges határozattal szemben benyújtott keresetben támadható.

3) Mely szakasz(ok)ban támadhatja meg a nyilvánosság a környezetvédelmi projektekre vonatkozó közigazgatási határozatokat? Van-e határideje a határozatok megtámadásának?

Mint fentebb említésre került, a környezetvédelmi hatóság a döntését egyfokú eljárásban hozza, azaz a környezetvédelmi hatóság döntése a közléssel végleges.

A hatóság döntése lehet végzés vagy az ügy érdemében hozott határozat, amely a KHV eljárást lezárja és magában foglalja a környezethasználati engedélyt. Az ügyfelek (az érintett nyilvánosság tagjai, ügyféli jogállással rendelkező környezetvédelmi szervezetek) keresetet 30 napon belül indíthatnak a végleges döntéssel szemben.

4) Megtámadható-e a végleges engedély? Milyen feltételek mellett, ha magánszemélyről, NGO-król vagy külföldi NGO-król van szó?

A végleges döntés/engedéllyel szemben keresetet nyújthat be a bírósághoz az, akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási tevékenység (azaz a döntés) közvetlenül érinti, az ügyészség, a törvényességi felügyeletet vagy törvényességi ellenőrzést gyakorló szerv, ha a jogsértés megszüntetésére megállapított határidő eredménytelenül eltelt, az a közigazgatási szerv, amely a megelőző eljárásban hatóságként vagy szakhatóságként nem vett részt, ha hatáskörét a közigazgatási tevékenység érinti, az a civil szervezet, amely a nyilvántartásba vett tevékenységét valamely alapvető jog védelme vagy valamilyen közérdek érvényre juttatása érdekében a közigazgatási tevékenység által érintett földrajzi területen legalább egy éve folytatja, ha a közigazgatási tevékenység nyilvántartásba vett tevékenységét érinti.

E tekintetben a KHV eljárások során az érintett nyilvánosság tagjainak (természetes és jogi személyek, környezetvédelmi szervezetek) joga közvetlen érintettsége vélelmezett. Következésképpen, az érintett nyilvánosság egyes tagjai és környezetvédelmi civil szervezetek kérhetik az ügyféli jogállás megállapítását a hatósági eljárás során és jogosultak keresetet indítani a hatóság végleges döntésével szemben.

A KHV eljárásban hozott végleges döntéssel szemben a Kvt. és a Khvr. rendelkezései nem biztosítanak perlési jogot külföldi NGO-k részére, azonban az általános ügyfél-fogalom alapján, bármely természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet (beleértve ebbe a külföldi szervezeteket is), részt vehet az eljárásban, amennyiben jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. Ez azt jelenti, hogy külföldi környezetvédelmi szervezetnek a Kvt. 98.§ (1) bekezdése alapján nem, de az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján lehet ügyféli jogállása.

5) A bírósági felülvizsgálat terjedelme – az anyagi jogi/eljárásjogi jogszerűség vizsgálata. Eljárhat-e hivatalból a bíróság?

A nemzeti jog nem határoz meg különös szabályokat a közigazgatási bírósági eljárásokra a környezetvédelem területén. A Kp. általános rendelkezéseit kell alkalmazni a környezetvédelmi hatóság határozatának bírósági felülvizsgálatakor.

A bíróságnak a jogvitát a keresetlevél, a felek által benyújtott kérelmek és jognyilatkozatok keretében kell elbírálnia. A bíróság hivatalból vizsgálatot vagy bizonyításvételt csak jogszabályban meghatározott esetekben rendelhet el.

A Kp. több rendelkezése is előírja a bíróság hivatalból történő eljárását, pl. a bíróság kérelemre vagy hivatalból bármely személyt érdekeltként állíthat a perbe, ha az adott személy jogait vagy törvényes érdekeit érinti a meghozandó ítélet, s ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy részvételére szükség van a jogvita rendezése érdekében.

A bíróság hivatalból vagy kérelem alapján kezdeményezheti az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását vagy az Alkotmánybíróság eljárását annak megállapítása érdekében, hogy egy jogi rendelkezés, közigazgatási szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat ellentétes-e az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel.

Ezenkívül a bíróság hivatalból elrendelheti a bizonyítás felvételét bármely olyan tény vagy körülmény alátámasztására, amelyet hivatalból kell figyelembe vennie, vagy ha a kiskorú vagy rokkantsági ellátásra jogosult személy érdekeit veszélyeztető jogsérelemre hivatkoznak, illetve, ha a törvény úgy rendelkezik.

A bírósági felülvizsgálat kiterjed a hatóság cselekményének anyagi jogi, valamint eljárásjogi jogszerűségére is. A bíróság a kereseti kérelem keretein belül vizsgálja a hatósági tevékenység jogszerűségét, azonban a bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie a vitatott közigazgatási aktus semmisségi okait, egyéb jogilag meghatározott

érvénytelenségi okokat, a formai követelmények lényeges megsértését, amelyek miatt a közigazgatási cselekményt nem létezőnek kell tekinteni, továbbá azt, ha a közigazgatási aktus az ügyben nem alkalmazható jogi szabályozáson alapul, valamint a törvényben meghatározott egyéb tényeket és körülményeket.

A jogsértés megállapítása esetén a bíróságnak hivatalból köteleznie kell a közigazgatási szervet a jogsértő cselekmény következményeinek kiküszöbölésére.

6) Az eljárás melyik szakaszában kezdeményezhető a határozatok, jogi aktusok és mulasztások kifogásolása?

A nemzeti jog nem határoz meg különös szabályokat a közigazgatási bírósági eljárásokra a környezetvédelem területén. Az Ákr. és a Kp. általános rendelkezéseit kell alkalmazni a környezetvédelmi hatóság határozatának bírósági felülvizsgálatakor.

A keresetlevelet a döntés közlésétől számított 30 napon belül kell előterjeszteni. A hatóságnak a keresetlevelet és az ügy dokumentumait 30 napon belül kell a bírósághoz továbbítani.

A közigazgatási hatóságok (ideértve a környezetvédelmi hatóságokat is) a hatáskörükön belül, az illetékességi területükön kötelesek eljárni. Ha azonban egy hatóság az ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget eljárási kötelezettségének, akkor felügyeleti szerve utasítja az eljárás folytatására. Ha nincs felügyeleti szerv, vagy ha a felügyeleti szerv elmulasztja a fellépést, az illetékes, közigazgatási ügyekben eljáró bíróság utasítja a hatóságot az eljárás lefolytatására.

Mulasztás esetén (azaz, ha a közigazgatási hatóság nem teljesíti a törvényben előírt kötelezettségeit), az ügyfél vagy az a személy, akinek jogait a mulasztás közvetlenül érinti, az ügyészség, vagy a hatósági felügyeletet gyakorló szerv keresetet indíthat. A keresetlevelet a mulasztás orvoslását szolgáló közigazgatási eljárás eredménytelenségéről való tudomásszerzéstől vagy a jogorvoslati szerv mulasztása esetén az intézkedésére nyitva álló határidő elteltétől számított 90 napon belül, de legkésőbb a közigazgatási cselekmény megvalósítására irányadó határidő leteltétől számított 1 éven belül kell a bíróságnál benyújtani. Jogorvoslati szerv hiányában a keresetlevelet a közigazgatási cselekmény megvalósítására nyitva álló határidő leteltétől számított 1 éven belül kell a bíróságnál benyújtani.

7) A bírósági felülvizsgálati eljárás megindítása előtt követelmény-e a közigazgatási felülvizsgálati eljárások kimerítése?

A környezetvédelmi hatósági eljárás egyfokú eljárás, és a környezetvédelmi hatóság határozata annak közlésével válik véglegessé. A KHV-eljárásokkal kapcsolatban a nemzeti jogszabályok nem követelik meg fellebbezési eljárás lefolytatását a bírósági felülvizsgálati eljárás igénybevétele előtt. Az ügyfelek (az érintett nyilvánosság tagjai, környezetvédelmi szervezetek) 30 napon belül keresetet indíthatnak a hatóság végleges határozata ellen.

8) A nemzeti bíróságok előtti keresetelési jognak feltétele-e a közigazgatási eljárás nyilvános konzultációs szakaszában való részvétel – észrevételek tétele, meghallgatáson való részvétel stb., a 12. pontban meghatározott követelmény kivételével?

A KHV-eljárás kapcsán a nemzeti jogszabályok nem követelik meg a nyilvános konzultációkban való részvételt a keresetindításhoz.

9) Igazságos és méltányos eljárás elve – hogyan érvényesül ez a nemzeti bíróságok előtt?

A környezetvédelmi igazgatási eljárásokban a tisztességes és méltányos eljáráshoz való jogot az Ákr. általános rendelkezései biztosítják, amelyek előírják, hogy a közigazgatási hatóságoknak be kell tartaniuk a jogszerűség elvét. Eszerint a közigazgatási hatóság hatáskörét a jogszabály keretei között, rendeltetésszerűen gyakorolja, s ennek során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményeinek megfelelően, a törvény előtti egyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményét megtartva, indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el.

A közigazgatási hatóságok feladata megbizonyosodni arról, hogy az ügyfél és az eljárás többi résztvevője megfelelő tájékoztatást kap-e jogairól és kötelezettségeiről.

A bírósági eljárás alapelvei szerint minden ügyfél egyenlő jogokkal rendelkezik, és a bíróságnak jogvitát

tisztességes, koncentrált és költséghatékony eljárásban kell elbírálnia. A bíróságnak a törvény által előírt módon hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a perben részt vevő felek és más személyek eljárási jogukat gyakorolhassák és kötelezettségeiket teljesíthessék.

10) Hogyan ültetik át a nemzeti jogszabályok a „gyors” (eljárás) fogalmát?

A KHV-eljárásokban az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés tekintetében az általános eljárási szabályokat kell figyelembe venni. Az Ákr., a Pp. és a 2018-ban hatályba lépett Kp., határidőkre vonatkozó rendelkezései a közigazgatási eljárások felgyorsítását és a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának koncentráltabbá tételét célozzák.

A közigazgatási perekben eljáró bíróságok eljárását illetően a Kp. szigorú határidőket ír elő bizonyos eljárási lépésekre (az ügy dokumentációjának továbbítása a bírósághoz, az azonnali jogvédelem érdekében benyújtott kérelmek elbírálása, a bírósági tárgyalás időpontjának meghatározása stb.). A bírósági tárgyalás csak a Kp.-ben meghatározott feltételekkel halasztható el. A határidők arra irányulnak, hogy a bíróság az ítéletet ésszerű időn belül hozza meg.

11) Van-e lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedésre? Ha igen, milyen eljárási követelmények teljesülése szükséges hozzá? Az általános nemzeti rendelkezéseken kívül vannak-e erre az ágazatra vonatkozó különleges szabályok?

A KHV eljárások kapcsán a Kp. azonnali jogvédelemre vonatkozó általános szabályai alkalmazandók. Akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási tevékenység vagy az azzal előidézett helyzet fenntartása sérti, a bíróságtól azonnali jogvédelmet kérhet. A kérelmet a bírósághoz kell benyújtani, ha azt nem a keresetlevéllel együtt nyújtják be. A kérelemben részletesen meg kell indokolni az azonnali jogvédelem szükségességét és csatolni kell a kérelem megalapozottságát alátámasztó dokumentumokat.

1.8.2. A környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése (IPPC)/ az ipari kibocsátásokról szóló irányelv – a 2003/35/EK irányelvhez kapcsolódó rendelkezések

1) Az ipari kibocsátásokról szóló irányelvvel kapcsolatos országspecifikus szabályok az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében

Az IED legtöbb rendelkezését a Khvr. ültette át a nemzeti jogba. Az IPPC/IED engedélyezési eljárásokban az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés tekintetében a közigazgatási és bírósági eljárásokra vonatkozó általános eljárási szabályokat (azaz az Ákr., a Pp. és a Kp. előírásait) kell alkalmazni. A KHV Irányelv és az IED szabályait a Khvr. rögzíti, és amennyiben az engedélyeztetni kívánt tevékenység mindkét irányelv hatálya alá tartozik, a kérelmező jogosult a hatóságtól e két engedélyeztetést összevonó környezethasználati engedélyezési eljárás lefolytatását kérni, melynek eredményeként egységes környezethasználati engedélyt kaphat.

2) Keresetelési szabályok, mely szakaszokban lehet megtámadni a határozatokat (NGO-k, külföldi NGO-k vagy az állampolgárok esetében)? Megtámadható-e a végleges határozat?

Az ügyféli jogállásra vonatkozó szabályok hasonlóak a KHV eljárásban alkalmazandó előírásokkal.

A döntéssel szemben keresetet nyújthat be a bírósághoz az, akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti, illetve törvény vagy kormányrendelet által meghatározott esetekben az a civil szervezet, amely a nyilvántartásba vett tevékenységét valamely alapvető jog védelme vagy valamilyen közérdek érvényre juttatása érdekében a közigazgatási tevékenység által érintett földrajzi területen legalább egy éve folytatja, ha a közigazgatási tevékenység nyilvántartásba vett tevékenységét érinti.

A KHV eljárásban hozott végleges döntéssel szemben a Kvt. és a Khvr. rendelkezései nem biztosítanak perlési jogot külföldi NGO-k részére, azonban az általános ügyfél-fogalom alapján, bármely természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet (beleértve ebbe a külföldi szervezeteket is), részt vehet az eljárásban, amennyiben jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. Ez azt jelenti, hogy külföldi környezetvédelmi szervezetnek a Kvt. 98.§ (1) bekezdése alapján nem, de az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján lehet ügyféli jogállása.

A hatóság döntése lehet végzés vagy az ügy érdemében hozott határozat, amely az engedélyezési eljárást lezárja és magában foglalja a környezethasználati engedélyt. Az ügyfelek (az érintett nyilvánosság tagjai, ügyféli

jogállással rendelkező környezetvédelmi szervezetek) keresetet 30 napon belül indíthatnak a végleges döntéssel szemben.

E tekintetben az IED hatálya alá tartozó eljárások során az érintett nyilvánosság tagjainak (természetes és jogi személyek, környezetvédelmi szervezetek) joga közvetlen érintettsége vélelmezett. Következésképpen, az érintett nyilvánosság egyes tagjai és környezetvédelmi civil szervezetek kérhetik az ügyféli jogállás megállapítását a hatósági eljárás során és jogosultak keresetet indítani a hatóság végleges döntésével szemben.

Az IED hatálya alá tartozó eljárások során hozott végleges döntéssel szemben a Kvt. és a Khvr. rendelkezései nem biztosítanak perlési jogot külföldi NGO-k részére, azonban az általános ügyfél-fogalom alapján, bármely természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet (beleérte ebbe a külföldi szervezetek is), részt vehet az eljárásban, amennyiben jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. Ez azt jelenti, hogy külföldi környezetvédelmi szervezetnek a Kvt. 98.§ (1) bekezdése alapján nem, de az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján lehet ügyféli jogállása.

3) A kereshetőségi jogra és az igazságszolgáltatáshoz való jogra vonatkozó szabályok (feltételek, időkeret, érintett nyilvánosság) az előszűrés tekintetében

Amennyiben egy tevékenység a KHV és az IED hatálya alá is tartozik, a környezetvédelmi hatóság az alábbi döntéseket hozhatja az előzetes vizsgálat során:

- a tevékenységnek valószínűleg jelentős hatása lesz a környezetre, ezért az EIA és az IED eljárásokat el kell végezni (külön vagy integrált eljárásban);
- a tevékenységnek nem lesz jelentős hatása a környezetre, és csak az IED szerinti engedélyezési eljárásra van szükség.

Az előzetes vizsgálat eredményeként hozott határozattal szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye.

Az előzetes vizsgálat során (screening) érintett nyilvánosság tagja az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet,

- amelyre az e rendelet szerinti eljárásban hozott döntés kihat, vagy kihathat, vagy
- amely az e rendelet szerinti eljárásban hozott döntésben egyébként érdekelt, ideértve a Kvt. 98. § (1) bekezdésében foglalt környezetvédelmi szervezetet is.

A Kvt. által rögzített ügyfél-fogalom szerint a környezetvédelmi érdekek képviselőjére létrehozott politikai pártnak és érdekképviselőnek nem minősülő, a hatásterületen működő egyesületeket a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg. Ezt a jogi státuszt a KHV és IED hatálya alá tartozó eljárásokat szabályozó Khvr. rendelkezése is megerősíti azzal, hogy kimondja, az adott tevékenység hatásterületén működő szervezeteket az ügyben érintettnek kell tekinteni.

A közigazgatási peres eljárásban azok a személyek, akik ügyfélnek minősültek a közigazgatási eljárásban, keresetet nyújthatnak be a hatóság döntésével szemben. A jogos érdek fennállását, amely szükséges a perbelépéshez, a hatásterületi érintettség határozza meg illetve az, hogy az ügy érinti-e a szervezet tevékenységét.

A Kvt. 98. § (1) bekezdésével összehasonlítva a Kp. egy további feltételt támaszt a civil szervezetek számára a keresetindításhoz, vagyis azt, hogy az adott szervezetnek legalább egy éve kell már működni a hatásterületen.

Az érintett nyilvánosság tagjai és környezetvédelmi szervezetek kérhetik az ügyféli jogállást a közigazgatási eljárásban és jogosultak keresetet indítani a hatóság végleges döntésével szemben.

4) A kereshetőségi jogra vonatkozó szabályok (feltételek, időkeret, érintett nyilvánosság) a tárgykijelölés tekintetében

Amennyiben egy tevékenység kapcsán kötelező KHV, illetve IED engedélyezési eljárást lefolytatni, a hazai jog lehetővé teszi, hogy a kérelmező előzetes konzultációt (scoping) kezdeményezzen a hatóságnál.

A részvételi joga az előzetes konzultáció során azon természetes személyek, jogi személyek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek számára biztosított,

- akikre a Khvr. szerinti eljárásban hozott döntés kihat, vagy kihathat, vagy
- aki a Khvr. szerinti eljárásban hozott döntésben egyébként érdekelt, ideértve a Kvt. 98. § (1) bekezdésében foglalt környezetvédelmi szervezetet is.

Az érintett nyilvánosság tagjai, környezetvédelmi civil szervezetek kérhetik az ügyféli jogállás megállapítását előzetes konzultáció (scoping) során. Az ennek során született eredmény azonban önállóan nem, hanem a KHV eljárásban hozott végleges határozattal szemben benyújtott keresetben támadható.

5) Mely szakasz(ok)ban támadhatja meg a nyilvánosság a környezetvédelmi projektekre vonatkozó közigazgatási határozatokat? Van-e határideje a határozatok megtámadásának?

A keresetlevelet a döntés közlésétől számított 30 napon belül kell előterjeszteni. A hatóságnak a keresetlevelet és az ügy dokumentumait 30 napon belül kell a bírósághoz továbbítani.

6) Az állampolgárok megtámadhatják-e a végleges engedélyt?

Az érintett nyilvánosság tagjai és a Kvt. és a Kp. által előírt jogszabályi követelményeket teljesítő környezetvédelmi civil szervezetek keresetet indítani a hatóság végleges döntése ellen (amely magában foglalja az engedélyt).

7) A bírósági felülvizsgálat terjedelme – az anyagi jogi/eljárásjogi jogszerűség vizsgálata. Eljárhat-e hivatalból a bíróság? Megtámadhatók-e a határozatok, jogi aktusok és mulasztások?

A nemzeti jog nem határoz meg különös szabályokat a közigazgatási bírósági eljárásokra a környezetvédelem területén. Az Ákr. és a Kp. általános rendelkezéseit kell alkalmazni a környezetvédelmi hatóság határozatának bírósági felülvizsgálatakor.

A bíróság a jogvitát a kereseti kérelem, illetve a felek által tett jognyilatkozatok alapján bírálja el. A bíróság a nyilatkozatokat a tartalmuk, s nem formájuk szerint veszi figyelembe.

A bíróság hivatalból vizsgálatot, bizonyítást a jogszabály által kifejezetten rögzített esetekben rendelhet el.

A Kp. több rendelkezése is bíróság hivatalból történő eljárását írja elő, pl. a bíróság kérelemre vagy hivatalból bármely személyt érdekelteként állíthat a perbe, ha az adott személy jogait vagy törvényes érdekeit érinti a meghozandó ítélet, s ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy részvételére szükség van a jogvita rendezése érdekében.

A bíróság hivatalból vagy kérelem alapján kezdeményezheti az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását vagy az Alkotmánybíróság eljárását annak megállapítása érdekében, hogy egy jogi rendelkezés, közigazgatási szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat ellentétes-e az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel.

Ezenkívül a bíróság hivatalból elrendelheti a bizonyítás felvételét bármely olyan tény vagy körülmény alátámasztására, amelyet hivatalból kell figyelembe vennie, vagy ha a kiskorú vagy rokkantsági ellátásra jogosult személy érdekeit veszélyeztető jogsérelemre hivatkoznak, illetve, ha a törvény úgy rendelkezik.

A bírósági felülvizsgálat kiterjed a hatóság cselekményének anyagi jogi, valamint eljárásjogi jogszerűségére is. A bíróság a kereseti kérelem keretein belül vizsgálja a hatósági tevékenység jogszerűségét, azonban a bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie a vitatott közigazgatási aktus semmisségi okait, egyéb jogilag meghatározott érvénytelenségi okokat, a formai követelmények lényeges megsértését, amelyek miatt a közigazgatási cselekményt nem létezőnek kell tekinteni, továbbá azt, ha a közigazgatási aktus az ügyben nem alkalmazható jogi szabályozáson alapul, valamint a törvényben meghatározott egyéb tényeket és körülményeket.

A jogsértés megállapítása esetén a bíróságnak hivatalból köteleznie kell a közigazgatási szervet a jogsértő cselekmény következményeinek kiküszöbölésére.

A bíróság a hivatalból elrendelt eljárási cselekményeket végzésben írja elő, amelyekkel szemben - ha azt a Kp. kifejezetten megengedi - fellebbezésnek van helye. Fellebbezést a végzéssel érintett személy és azok terjeszthetnek elő, akikre vonatkozóan a végzés rendelkezést tartalmaz a rájuk vonatkozó rendelkezés vonatkozásában.

Polgári (és közigazgatási) bírósági eljárásban a fél panaszt nyújthat be, ha a bíróság az eljárás lefolytatására,

bizonyos eljárási lépések megtételére vagy határozatok meghozatalára irányadó határidőt nem tartotta be. Ez arra az esetre is vonatkozik, ha a bíróság eljárási cselekmény elvégzésére határidőt tűzött, amely eredménytelenül telt el, és a bíróság a mulasztóval szemben nem alkalmazta e törvény által lehetővé tett intézkedéseket, illetve akkor, ha a bíróság az adott eljárási cselekményt az annak elvégzésére elegendő észszerű időtartamon belül nem végezte el vagy annak elvégzéséről nem rendelkezett.

8) Mely szakaszban van lehetőség a megtámadásukra?

A nemzeti jog nem határoz meg különös szabályokat a közigazgatási bírósági eljárásokra a környezetvédelem területén. Az Ákr. és a Kp. általános rendelkezéseit kell alkalmazni a környezetvédelmi hatóság határozatának bírósági felülvizsgálatakor.

A keresetlevelet a döntés közlésétől számított 30 napon belül kell előterjeszteni. A hatóságnak a keresetlevelet és az ügy dokumentumait 30 napon belül kell a bírósághoz továbbítania.

A közigazgatási hatóságok (ideértve a környezetvédelmi hatóságokat is) a hatáskörükön belül, az illetékességi területükön kötelesek eljárni. Ha azonban egy hatóság az ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget eljárási kötelezettségének, akkor felügyeleti szerve utasítja az eljárás folytatására. Ha nincs felügyeleti szerv, vagy ha a felügyeleti szerv elmulasztja a fellépést, az illetékes, közigazgatási ügyekben eljáró bíróság utasítja a hatóságot az eljárás lefolytatására.

Mulasztás esetén (azaz, ha a közigazgatási hatóság nem teljesíti a törvényben előírt kötelezettségeit), az ügyfél vagy az a személy, akinek jogait a mulasztás közvetlenül érinti, az ügyészség, vagy a hatósági felügyeletet gyakorló szerv keresetet indíthat. A keresetlevelet a mulasztás orvoslását szolgáló közigazgatási eljárás eredménytelenségéről való tudomásszerzéstől vagy a jogorvoslati szerv mulasztása esetén az intézkedésére nyitva álló határidő elteltétől számított 90 napon belül, de legkésőbb a közigazgatási cselekmény megvalósítására irányadó határidő leteltétől számított 1 éven belül kell a bíróságnál benyújtani. Jogorvoslati szerv hiányában a keresetlevelet a közigazgatási cselekmény megvalósítására nyitva álló határidő leteltétől számított 1 éven belül kell a bíróságnál benyújtani.

9) A bírósági felülvizsgálati eljárás megindítása előtt követelmény-e a közigazgatási felülvizsgálati eljárások kimerítése?

Az IED hatálya alá tartozó eljárásokban a nemzeti jogszabályok nem követelik meg fellebbezési eljárás lefolytatását a bírósági felülvizsgálati eljárás igénybevétele előtt.

10) A nemzeti bíróságok előtti kereshetőségi jognak feltétele-e a közigazgatási eljárás nyilvános konzultációs szakaszában való részvétel – észrevételek tétele, meghallgatáson való részvétel stb.?

Az IED hatálya alá tartozó eljárásokban a nemzeti jogszabályok nem követelik meg a nyilvános konzultációkban való részvételt a keresetindításhoz.

11) Igazságos és méltányos eljárás elve – hogyan érvényesül ez a nemzeti bíróságok előtt?

A környezetvédelmi igazgatási eljárásokban a tisztességes és méltányos eljáráshoz való jogot az Ákr. általános rendelkezései biztosítják, amelyek előírják, hogy a közigazgatási hatóságoknak be kell tartaniuk a jogszerűség elvét. Eszerint a közigazgatási hatóság hatáskörét a jogszabály keretei között, rendeltetésszerűen gyakorolja, s ennek során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményeinek megfelelően, a törvény előtti egyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményét megtartva, indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el.

A közigazgatási hatóságok feladata megbizonyosodni arról, hogy az ügyfél és az eljárás többi résztvevője megfelelő tájékoztatást kap-e jogairól és kötelezettségeiről.

A bírósági eljárás alapelvei szerint minden ügyfél egyenlő jogokkal rendelkezik, és a bíróságnak jogvitát tisztességes, koncentrált és költséghatékony eljárásban kell elbírálnia. A bíróságnak a törvény által előírt módon hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a perben részt vevő felek és más személyek eljárási jogaikat gyakorolhassák és kötelezettségeiket teljesíthessék.

12) Hogyan ültetik át a nemzeti jogszabályok a „gyors” (eljárás) fogalmát?

Az IED hatálya alá tartozó eljárásokban az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés tekintetében az általános eljárási szabályokat kell figyelembe venni. Az Ákr., a Pp. és a 2018-ban hatályba lépett Kp., határidőkre vonatkozó rendelkezései a közigazgatási eljárások felgyorsítását és a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának koncentráltabbá tételét célozzák.

A közigazgatási perekben eljáró bíróságok eljárását illetően a Kp. szigorú határidőket ír elő bizonyos eljárási lépésekre (az ügy dokumentációjának továbbítása a bírósághoz, az azonnali jogvédelem érdekében benyújtott kérelmek elbírálása, a bírósági tárgyalás időpontjának meghatározása stb.). A bírósági tárgyalás csak a Kp.-ben meghatározott feltételekkel halasztható el. A határidők arra irányulnak, hogy a bíróság az ítéletet ésszerű időn belül hozza meg.

13) Van-e lehetőség a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedésre? Ha igen, milyen eljárási követelmények teljesülése szükséges hozzá? Az általános nemzeti rendelkezéseken kívül vannak-e erre az ágazatra vonatkozó különleges szabályok?

Az IED hatálya alá tartozó eljárásokban a Kp. azonnali jogvédelemre vonatkozó általános szabályai alkalmazandók. Akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási tevékenység vagy az azzal előidézett helyzet fenntartása sérti, a bíróságtól azonnali jogvédelmet kérhet. A kérelmet a bírósághoz kell benyújtani, ha azt nem a keresetlevéllel együtt nyújtják be. A kérelemben részletesen meg kell indokolni az azonnali jogvédelem szükségességét és csatolni kell a kérelem megalapozottságát alátámasztó dokumentumokat.

14) Strukturált és hozzáférhető módon történik-e a nyilvánosság tájékoztatása az igazságszolgáltatáshoz való jogról?

Az IED hatálya alá tartozó eljárások kapcsán az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés legfontosabb szabályait az Ákr., a Kp., a Kvt. és a Khvr. rögzíti, amelyek megtalálhatók a [Magyar Közlöny honlapján](#) és a [Nemzeti Jogszabálytárban](#).

További információ található egyes civil szervezetek honlapján, pl.:

<https://www.documents.clientearth.org/wp-content/uploads/library/2020-01-06-jogorvoslati-jogok-magyarorszagon-kezikonyv-ext-hu.pdf>

1.8.3. Környezeti felelősség[21]

A környezeti felelősségről szóló 2004/35/EK irányelv 12. és 13. cikkének alkalmazására vonatkozó országspecifikus jogszabályok

1) Milyen követelményeknek kell megfelelniük a természetes vagy jogi személyeknek (köztük a környezetvédelmi NGO-knak) ahhoz, hogy az illetékes hatóság által környezeti helyreállítás tárgyában hozott határozat bíróság vagy más független és pártatlan testület által történő felülvizsgálatát kérjék a környezeti felelősségről szóló irányelv 13. cikkének (1) bekezdésével összhangban?

Amennyiben a környezetvédelmi hatóság hozta a határozatot, azt a Kp. általános szabályainak megfelelően lehet bíróság előtt megtámadni, azaz bármely természetes vagy jogi személy, akinek jogait vagy jogos érdekeit a határozat közvetlenül érinti kérheti a döntés bírósági felülvizsgálatát. A környezetvédelmi civil szervezetek, amelyek legalább egy éve aktívak a hatásterületen, szintén jogosultak bírósághoz fordulni a Kp. és a Kvt. értelmében.

2) Mi a fellebbezés benyújtásának határideje?

E tekintetben az általános keresetindítási határidő alkalmazandó, amely szerint a keresetet a vitatott közigazgatási cselekmény közlésétől számított harminc napon belül kell a vitatott cselekményt megvalósító közigazgatási szervhez benyújtani.

3) Vannak-e a környezeti felelősségről szóló irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerinti intézkedés iránti kérelemhez kapcsolódó észrevételekre vonatkozó követelmények, és ha igen, melyek ezek?

A Kvt. rögzíti, hogy környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés vagy környezetkárosítás esetén a szervezet a

környezet védelme érdekében jogosult fellépni, és

- állami szervtől, helyi önkormányzattól a megfelelő, hatáskörébe tartozó intézkedés megtételét kérni, vagy a
- környezethasználó ellen pert indítani.

Ez utóbbi perben az ügyfél kérheti a bíróságtól, hogy a veszélyeztetőt tiltsa el a jogsértő magatartástól (működéstől), illetve, hogy kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére.

4) Vannak-e konkrét követelmények a „valószínűséggel” kapcsolatban annak bizonyítása tekintetében, hogy környezeti kár következett be, és ha igen, melyek?

A hazai jogszabályok nem tartalmazzak e tekintetben speciális rendelkezést.

5) Van-e kötelezően előírt módja és/vagy határideje a jogosult természetes vagy jogi személyek (köztük a jogosult környezetvédelmi NGO-k) értesítésének az illetékes hatóság határozatáról? Ha igen, melyek ezek?

A hatóság a határozatáról a közigazgatási eljárás általános eljárási szabályainak megfelelően tájékoztatja az értesítésre jogosult természetes vagy jogi személyeket (ideértve a környezetvédelmi civil szervezeteket is). A hatóság döntéseit hivatalos dokumentum formájában, illetve ha az ügyfél elektronikus kommunikációra kötelezett, hivatalos elektronikus dokumentum útján közli.

6) A tagállam kiterjeszti-e a környezeti kár esetén a hatáskörrel rendelkező hatóság intézkedésének kérésére való jogosultságot ilyen kár közvetlen veszélyének fennállása esetére?

A Kvt. 99.§-a alapján a környezetvédelmi egyesület környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés vagy környezetkárosítás esetén a környezet védelme érdekében jogosult fellépni, és állami szervtől, helyi önkormányzattól a megfelelő, hatáskörébe tartozó intézkedés megtételét kérni, vagy a környezethasználó ellen pert indítani. A perben a szervezet kérheti a bíróságtól, hogy a veszélyeztetőt tiltsa el a jogsértő magatartástól (működéstől), illetve, hogy kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére.

Tehát a környezetvédelmi egyesületek a környezetveszélyeztetés esetén jogosultak az illetékes hatósághoz vagy a bírósághoz fordulni.

7) Melyek a tagállam által kijelölt illetékes hatóságok?

A környezetvédelemért és természetvédelemért felelős miniszter ('Miniszter'), a kormányhivatalok, a járási környezetvédelmi hatóságok, az Országos Meteorológiai Szolgálat, a polgármesterek és jegyzők járnak el környezetvédelmi hatóságként. Jogszabályban meghatározott esetekben a Pest Megyei Kormányhivatal vagy a Miniszter jár el országos hatáskörű környezetvédelmi szervként.

8) Előírja-e a tagállam a közigazgatási felülvizsgálati eljárások kimerítését a bírósági eljárás kezdeményezését megelőzően?

A hazai jogszabályok nem követelik meg közigazgatási, illetve közigazgatási felülvizsgálati eljárás lefolytatását a Kvt. 99. §-a szerinti eljárások előfeltételeként (ld. 6. pont).

1.8.4. Eljárási szabályok határokon átnyúló környezetvédelmi ügyekben

1) Léteznek-e szabályok más országok bevonására? Az eljárás mely szakaszában van lehetőség a környezetvédelmi határozatok megtámadására?

A magyar környezetvédelmi jogszabályok előírják, hogy Magyarországnak nemzetközi megállapodások révén elő kell segítenie a környezeti érdekek érvényesülését, különös tekintettel a szomszédos országokkal fenntartott kapcsolataira, és figyelembe kell vennie más országok környezetvédelmi érdekeit, a határokon átnyúló környezetterhelés, környezetveszélyeztetés csökkentését, valamint a környezetszennyezés és a környezetkárosítás megelőzését.

Az Espoo-i Egyezmény rendelkezéseinek végrehajtását Magyarországon a 148/1999 (X.18.) Kormányrendelet szolgálja. Ez a jogszabály az Egyezmény rendelkezéseit tartalmazza. Az espoo-i eljárást a környezetvédelemért felelős minisztérium (Agrárminisztérium) koordinálja, szoros együttműködésben az illetékes környezetvédelmi

hatósággal. A határon átnyúló környezeti hatásokra vonatkozó különös eljárási szabályokat az – SKV Irányelvet átültető - Skvr. és a – a KHV Irányelvet átültető - Khvr. tartalmazza.

A határon átnyúló KHV eljárás szabályait a Khvr. rögzíti. Amint kiderül, hogy a szóban forgó tevékenységnek jelentős környezeti hatásai lehetnek egy másik tagállam területén, az illetékes környezetvédelmi hatóság a lényeges információkat elküldi a környezetvédelemért felelős minisztériumnak. Az érintett országot értesíteni kell, amikor az előzetes eljárás (screening) vagy az előzetes egyeztetés (scoping) során felmerül, hogy határokon átnyúló környezeti hatás várható.

A Khvr. nem tartalmaz konkrét előírásokat azon esetre, ha a várhatóan jelentős mértékben érintett tagállam a projektről információt kérne, azonban az Espoo-i Egyezmény 3. cikk (7) bekezdése alapján az érintett fél kérésére elegendő információt kell adnia ahhoz, hogy megbeszéléseket folytathassanak a határokon átnyúló jelentős, kedvezőtlen hatásokról.

Azon terveknek és programoknak kapcsán, amelyek valószínűleg jelentős hatással lesznek a környezetre, jelentős határokon átnyúló hatás esetén a stratégiai környezeti vizsgálatnak ki kell terjednie a szomszédos országokkal folytatott konzultációkra, és értékelni kell a konzultációk eredményét a terv vagy program készítése során.

Az Skvr. 9. § (1) bekezdése alapján, ha a környezeti értékelés alapján országhatáron áterjedő jelentős környezeti hatás várható az Európai Unió tagállamában, továbbá olyan más ország területén, amellyel a tervek, illetve programok országhatáron áterjedő hatásainak környezeti vizsgálatára vonatkozóan nemzetközi szerződés alapján kölcsönösség áll fenn, illetőleg ha a másik ország azt kéri, a kidolgozó a terv, illetve program tervezetének hazai egyeztetésével egyidejűleg megküldi a másik ország környezetvédelemért felelős minisztériumának az ügy lényeges dokumentumait.

A hazai jogszabályok kifejezetten nem biztosítanak ügyféli jogállást külföldi NGO-k számára, azonban, amennyiben jogaik, jogos érdekük az ügyben közvetlenül érintett, az Ákr. általános szabályai szerint léphetnek be ügyfélként a közigazgatási eljárásba, amelynek szabályai a nyelvhasználatra, tolmácsolásra, fordításra is kiterjednek. A jogi segítségnyújtás szabályai a külföldi NGO-kra nem terjednek ki.

A környezetvédelmi hatósági eljárás egyfokú eljárás, és a környezetvédelmi hatóság határozata annak közlésével válik véglegessé. A hatóság döntése lehet végzés vagy az ügy érdemében hozott határozat, amely az eljárást lezárja. Az ügyfelek (az érintett nyilvánosság tagjai, ügyféli jogállással rendelkező környezetvédelmi szervezetek) keresetet 30 napon belül indíthatnak a végleges döntéssel szemben.

2) Az érintett nyilvánosság fogalma?

Az érintett nyilvánosság fogalmát a hazai KHV és SKV szabályai, azaz a Khvr. és az Skvr. definiálja. Ezek a fogalmak alkalmazandók az adott, valószínűsíthetően jelentős határon átnyúló hatással járó projektre, tervre vagy programra vonatkozó vizsgálati eljárásban

A Khvr. által használt "érintett nyilvánosság" fogalma magában foglalja azon természetes személyeket, jogi személyeket vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteket, amelyekre az eljárásban hozott döntés kihat, vagy kihathat.

Az Skvr. alkalmazásában az érintett nyilvánosság tagja az a természetes személy, jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, amelyre a környezeti vizsgálatköteles tervről, illetve programról való döntés - különösen környezeti hatásai miatt - kihat vagy kihathat, valamint amely a döntésben érdekelt, különösen az olyan környezetvédelmi vagy más civil szervezet, amelynek tevékenységi körét a környezeti vizsgálatköteles tervről, illetve programról való döntés érinti, továbbá amelyet jogszabály vagy a terv, illetve program kidolgozása során a kidolgozó egyébként érintettnek minősít.

Amint azt az SKV Irányelv is megköveteli, a terv vagy program elfogadása előtt a hatóságoknak és a nyilvánosságnak megfelelő időt és lehetőséget kell biztosítani arra, hogy véleményt nyilvánítsanak a terv vagy program tervezetéről és annak környezeti vizsgálatáról.

3) Van-e kereshetőségi joguk az érintett országbeli NGO-knak? Milyen határidőn belül és milyen bírósághoz kell benyújtaniuk jogorvoslati kérelmüket? Milyen eljárási segítségre jogosultak (költségmentesség, a jogsértő

magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedés iránti kérelem, egyéb ideiglenes intézkedések, pro bono)?

A hazai jogszabályok kifejezetten nem biztosítanak ügyféli jogállást külföldi NGO-k számára, azonban, amennyiben jogaik, jogos érdekük az ügyben közvetlenül érintett, az Ákr. általános szabályai szerint léphetnek be ügyfélként a közigazgatási eljárásba. Ebben az esetben a közigazgatási és bírósági eljárások általános szabályai alkalmazandók. A közigazgatási eljárás általános szabályai szerint a határozat tájékoztatást nyújt a jogorvoslati lehetőségekről, s arról, hogy melyik törvényszék jogosult a határozat felülvizsgálatára.

A jogi segítségnyújtás szabályai a külföldi NGO-kra nem terjednek ki.

4) Van-e kereshetőségi joguk az érintett országbeli magánszemélyeknek? Milyen eljárási segítségre jogosultak (költségmentesség, a jogsértő magatartás abbahagyására kötelező ideiglenes intézkedés iránti kérelem, egyéb ideiglenes intézkedések, pro bono)?

Az Ákr. szabályai értelmében bármely természetes személy (beleértve ebbe a külföldi személyeket is) ügyfélként vehet részt egy eljárásban, amennyiben az ügy a jogait, jogos érdekeit közvetlenül érinti. Ebben az esetben a közigazgatási és bírósági eljárások általános szabályai alkalmazandók pl. a beadványok, határidők kapcsán. A jogi segítségnyújtás szabályai a külföldi felekre nem terjednek ki.

5) Milyen szakaszban tájékoztatják az érintett nyilvánosságot (beleértve a fent említett feleket is)?

A KHV/IED alapján zajló eljárások során a környezetvédelmi hatóság az eljárás lehető legkorábbi szakaszában hirdetményt tesz közzé az ügy részleteiről a honlapján. Ezzel egyidejűleg tájékoztatni kell az érintett települések jegyzőit az eljárásról, akik a nyilvánosság számára elérhetővé kell tenniük az eljárásról szóló hirdetményt és a tervezett tevékenység jellemzőit.

Tervek és programok esetében annak kidolgozója teszi közzé a döntést arról, hogy szükséges-e az SKV lefolytatása. Az SKV tartalmára vonatkozó döntést szintén nyilvánosságra kell hozni, azzal együtt, hogy a fejlesztő ilyen módon biztosítja a nyilvánosság részvételét.

6) Milyen határidők vonatkoznak a nyilvánosság bevonására, ideértve az igazságszolgáltatáshoz való jogot is?

A környezeti hatásvizsgálatra vonatkozó hazai jogszabályokban az előzetes vizsgálati eljárásokban (screening), a kérelem és az előzetes vizsgálati dokumentáció benyújtását követően a környezetvédelmi hatóság a hivatalában és honlapján közzéteszi:

- a tényt, hogy eljárás indult;
- információ a honlapon arról, hogy a dokumentáció hol érhető el;
- tájékoztatást arról, hogy folyik-e konzultáció más, valószínűleg érintett országokkal;
- felhívást az észrevételek megtételére, amelyeket közvetlenül a környezetvédelmi hatóság felé a környezetvédelmi hatóság közleményének közzétételétől számított 21 napon belül lehet benyújtani;
- az eljárás kezdetének dátumát és az ügyintézés határidejét, a kapcsolattartó nevét és hivatalos elérhetőségeit;
- a környezetvédelmi hatóság által meghozható döntéseket.

A hirdetmény közzétételével egyidejűleg a környezetvédelmi hatóság a hirdetményt, a kérelmet és annak mellékleteit nyomtatott formában eljuttatja az érintett önkormányzat jegyzőjéhez és a feltételezetten érintett önkormányzatok jegyzőjéhez. A jegyzőnek haladéktalanul, de legkésőbb öt napon belül kell gondoskodnia a hirdetmény nyilvánosságra hozataláról, nyilvános helyeken való közzétételével és más, helyben szokásos módon.

A KHV eljárás során a környezetvédelmi hatóság a kérelem benyújtását követően az alábbiakat teszi közzé:

- a tényt, hogy a környezeti hatásvizsgálat megkezdődött;
- információt a honlapon arról, hogy a dokumentáció hol érhető el;
- információt arról, hogy zajlik-e konzultáció más, valószínűleg érintett országokkal;
- az információhoz való hozzáférés módját, valamint az észrevételek és kérdések feltevésének lehetőségeit;
- az eljárás kezdetének dátumát és az ügyintézés határidejét, a kapcsolattartó nevét és hivatalos elérhetőségeit;
- a környezetvédelmi hatóság által meghozható döntéseket.

A hirdetés közzétételével egyidejűleg a környezetvédelmi hatóság a hirdetményt, a kérelmet és annak mellékleteit nyomtatott formában eljuttatja az érintett önkormányzat jegyzőjéhez és a feltételezeten érintett önkormányzatok jegyzőjéhez. A jegyzőnek haladéktalanul, de legkésőbb öt napon belül kell gondoskodnia a hirdetés nyilvánosságra hozataláról, nyilvános helyeken való közzétételével és más, helyben szokásos módon. A közzététel időtartama legalább 30 nap.

KHV eljárásokban az észrevételeket a környezetvédelmi hatóságnál vagy a közmeghallgatás helye szerint illetékes jegyzőnél lehet előterjeszteni a közmeghallgatás időpontjáig.

A környezetvédelmi hatóság a szakhatósági állásfoglalásokba és az általa kért szakértői véleményekbe, továbbá a hiánypótlásul készült dokumentációba való betekintést lehetővé teszi a benyújtásukat, illetve rendelkezésre állásukat követő - egyeztetés esetén az egyeztetést követő - nyolc napon belül az érintett nyilvánosság számára.

A környezetvédelmi hatóság az IED hatálya alá tartozó eljárása során, ha minden információ a rendelkezésére áll, de legkésőbb a kérelem beérkezését követő naptól számított tizenöt napon belül közhírré tétel útján tájékoztatja a nyilvánosságot az eljárás megindulásáról, az ügy részleteiről, többek közt a projekt jellemzőiről, a hatásterületről, a várható kibocsátásokról és környezeti hatásokról, az emberi egészségre gyakorolt hatásokról, a várható hatások megelőzésére, illetve csökkentésére szolgáló intézkedésekről, a balesetek megelőzéséről és a nyilvánosság tájékoztatásának módjáról.

Ezzel együtt az érintett önkormányzatok jegyzőit is tájékoztatni kell az eljárásról. A jegyző haladéktalanul, de legkésőbb öt napon belül gondoskodik a hirdetés és a tervezett tevékenység fő jellemzőinek közhírré tételéről, amelynek időtartama legalább 21 nap.

A hazai jogszabályok nem határoznak meg határidőket az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés kapcsán a határokon átnyúló ügyekben hozott határozatok. Az általános szabály szerint a hatóság végleges döntése ellen 30 napon belül lehet keresetet benyújtani.

Tervek és programok esetében a kidolgozónak a környezeti értékelés (SKV) elkészítésének szükségességéről hozott döntését közzé kell tennie. A környezeti jelentés tartalmát meghatározó döntést (scoping) szintén nyilvánosságra kell hozni, azzal együtt, hogy a kidolgozó ilyen módon biztosítja a nyilvánosság részvételét. A nyilvánosságnak 30 napja van arra, hogy észrevételeket tegyen a környezeti jelentés tervezetére.

7) Hogyan tájékoztatják a feleket az igazságszolgáltatáshoz való jogról?

A KHV és az IED hatálya alá tartozó eljárások esetén az eljárásról szóló értesítés tartalmazza a nyilvánosság részvételének módját (határidők, a közmeghallgatás időpontja, az észrevételek benyújtásának határideje stb.), valamint a hatóság döntése (amelyet közölni kell az ügyfelekkel) tartalmazza a jogorvoslati lehetőségekre és határidőre vonatkozó információkat.

8) Biztosítanak-e fordítást, tolmácsolást a külföldi résztvevők számára? Melyek az alkalmazandó szabályok?

E tekintetben a közigazgatási eljárások és a bírósági eljárások általános szabályait kell alkalmazni. Mind a hatósági, mind a bírósági eljárások nyelve a magyar. Azonban az Ákr. alapján tolmácsot kell igénybe venni, amennyiben az ügyintéző nem ismeri a magyar nyelvet nem ismerő ügyfél vagy az eljárás más résztvevője által beszélt nyelvet.

Emellett a Pp. alapján a peres eljárásokban – beleértve ebbe a Kp. alapján zajló közigazgatási pereket is - szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni. A bíróság törvény alapján tolmácsot, jelnyelvi tolmácsot, illetve fordítót rendel ki.

9) Vannak-e egyéb releváns szabályok?

-

[1]Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), Official Journal: Magyar Közlöny No 2011/43 (in Hungarian)

[2]Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény, Magyar Közlöny No 2011/136

[3]1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól, Official Journal: Magyar Közlöny No 1995/52

[4] A közigazgatási eljárásokban - az eljárás tárgyától függően - a döntéshozó hatóság szakhatóságok bevonásával hozza meg a döntését. A szakhatóság állásfoglalást ad ki, amelyben hozzájárul a kérelemben foglaltak engedélyezéséhez vagy a hozzájárulását megtagadja. Ha a jogszabály írja elő szakhatóságok bevonását az engedélyezési eljárásba, az engedély nem adható ki a szakhatóság hozzájárulása nélkül.

[5]2016. évi CL törvény az általános közigazgatási rendtartásról, Official Journal: Magyar Közlöny No 2016/200

[6]314/2005. (XII. 25.)Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról, Official Journal: Magyar Közlöny No 168/2005

[7]2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról, Official Journal: Magyar Közlöny No 2017/30

[8]2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról, Official Journal: Magyar Közlöny No 2016/190

[9] 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról, Official Journal: Magyar Közlöny No 2005/3

[10]2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról, Official Journal: Magyar Közlöny No 2011/136

[11]2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról, Official Journal: Magyar Közlöny No 2011/88

[12] 311/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek rendjéről, Official Journal: Magyar Közlöny No 2005/168

[13]2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról, Official Journal: Magyar Közlöny No 2017/54

[14] 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről, Official Journal: Magyar Közlöny No 43/2015

[15]2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről, Official Journal: Magyar Közlöny No 2011/143

[16]1996. évi LIII. törvény a természet védelméről, Official Journal: Magyar Közlöny No 1996/53

[17]275/2004. (X. 8.)Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről, Official Journal: Magyar Közlöny No. 2004/143 (X.8)

[18] 2003. évi LXXX. törvény a jogi segítségnyújtásról, Official Journal: Magyar Közlöny No 2003/127

[19]2003. évi LXXX. törvény a jogi segítségnyújtásról, Official Journal: Magyar Közlöny No 2003/127

[20] Kp. 33.§ (1) Ha a bíróság előtt legalább tíz olyan eljárás indul, amelyek jogi és ténybeli alapja azonos, a bíróság dönthet arról, hogy e perek egyikét mintaperben elbírálja és a többi eljárást az eljárást befejező határozata meghozataláig felfüggeszti.

[21] Lásd a C-529/15. sz. ügyet is.

■ Last update: 14/08/2025

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.